

College voor Toetsen en Examens

JAARVERSLAG 2015

COLLEGE VOOR

TOETSEN EN EXAMENS

Opdracht College voor Toetsen en Examens

Honderdduizenden Nederlanders komen jaarlijks in contact met het werk van het College voor Toetsen en Examens (het CvTE), hetzij als examenkandidaat, hetzij als werkgever of vervolgopleider. Per jaar vinden er meer dan twee miljoen afnames plaats van centrale toetsen en examens.

De examens en toetsen die tot het takenpakket van het CvTE behoren zijn:

- de centrale examens in het reguliere voortgezet onderwijs
- de rekentoets voortgezet onderwijs
- de staatsexamens voortgezet onderwijs
- de staatsexamens Nederlands als tweede taal
- de centrale examens Nederlandse taal, rekenen en Engels in het mbo
- de Centrale Eindtoets primair onderwijs
- de ontwikkeling van de diagnostische tussentijdse toets in het voortgezet onderwijs

Het is de taak van het CvTE om, namens de overheid, de kwaliteit van de centrale toetsen en examens die onder zijn verantwoordelijkheid vallen, te waarborgen en om scholen en instellingen in staat te stellen de afname van examens en toetsen vlekkeloos te laten verlopen.

Het College voor Toetsen en Examens

De *Wet College voor toetsen en examens* schrijft voor dat het College bestaat uit minimaal zes en maximaal acht leden, onder wie een voorzitter. Het College wordt ondersteund door een bureau van ruim veertig medewerkers.

Het College is in 2015 vijf keer bijeengewees. Daarnaast was er een gemeenschappelijke bijeenkomst met de plaatsvervangende collegeleden. Voor de bijeenkomsten hanteert het College een jaarlijkse bestuursagenda. Gedurende het cursusjaar richt het College zich op de uitvoering wettelijke taken en de sturing daarop en reflecteert het op lopende en nieuwe ontwikkelingen. Aan het eind van het cursusjaar evalueert het College zijn collegeagenda en worden de behaalde resultaten getoetst aan de maatschappelijke opdracht en visie. Ten slotte wordt een analyse gemaakt van de beoordeling door de toezichthouder en hanteert het College de gerapporteerde resultaten bij het ontwikkelen van nieuw en het verbeteren van bestaand beleid.

Leden van het College voor Toetsen en Examens

Voorzitter

De heer drs. P.J.J. Hendrikse

Leden

De heer drs. H.M. Claessen
 Mevrouw prof. dr. M.C.E. van Dam-Mieras
 De heer W.A.M. de Kok
 Mevrouw Y. Moerman-van Heel
 De heer G.P. Oud
 De heer dr. J.G. Uijterwijk
 De heer dr. L.S.J.M. Henkens

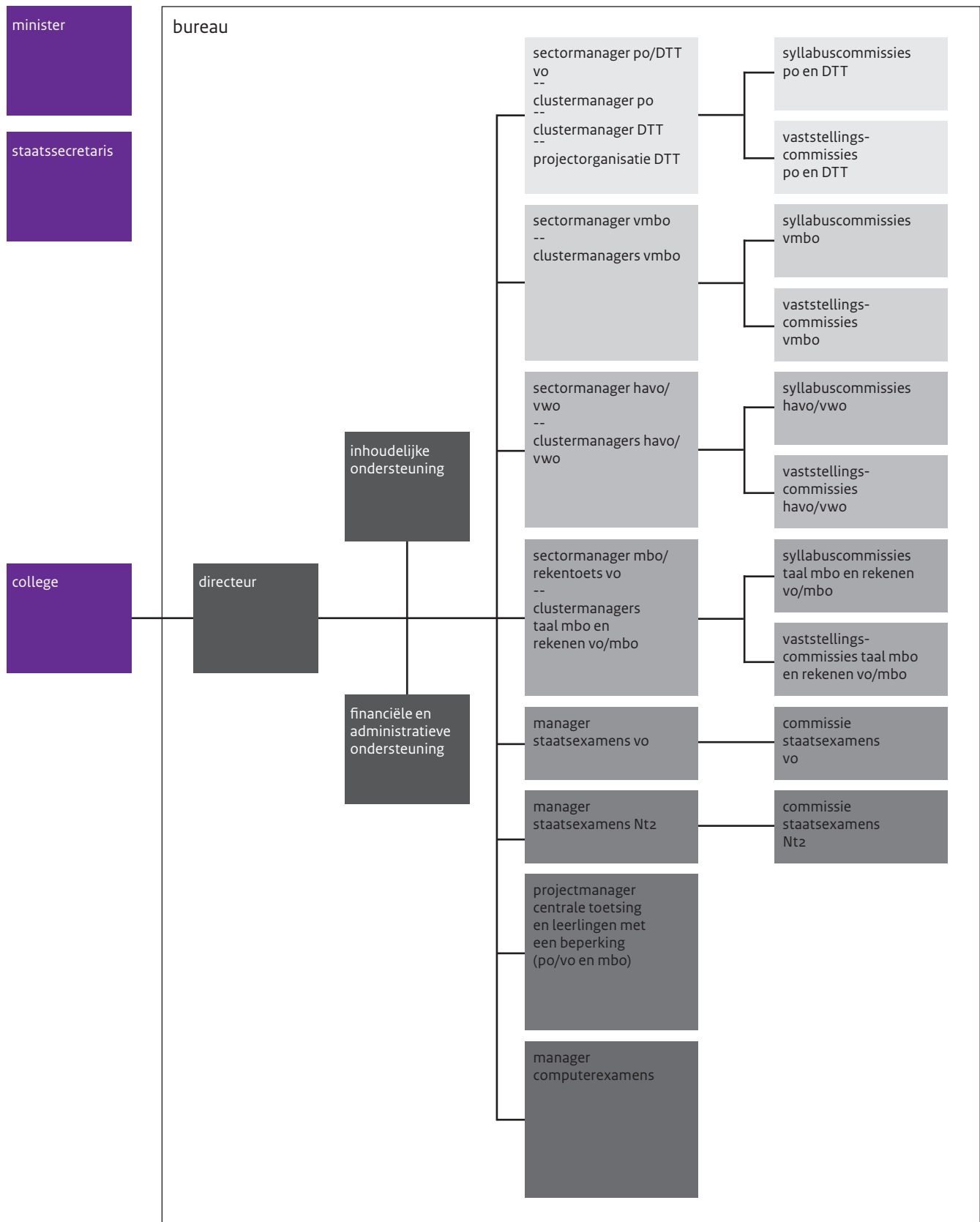
Plaatsvervangende leden

De heer drs. L.F.P. Niessen
 De heer prof. mr. J.G.J. Rinkes
 De heer F.H.M. van Rooij
 De heer drs. M.J.A.M. van Gils
 Mevrouw A. van den Broek
 Mevrouw mr. drs. I.R. Kist
 De heer G.J. Zomer

Secretaris

De heer G.W. van Lonkhuyzen

Organogram College voor Toetsen en Examens 2015

Jaarverslag 2015

Hierbij bied ik u het jaarverslag aan van het College voor Toetsen en Examens, over het jaar 2015. Het College heeft zijn wettelijke taken uitgevoerd en daarvan wordt verslag gedaan in dit document.

Ook in 2015 heeft het College zich open willen stellen voor reacties, vragen en suggesties ter verbetering uit de kring van opdrachtgever en ketenpartners. Ook in breder verband heeft het zich responsief willen opstellen. De samenleving en in het bijzonder de (sociale) media hebben de neiging om snel en kernachtig te reageren op het handelen van het College.

Dat is verklaarbaar, want centrale toetsen en examens spelen een belangrijke rol in het onderwijsleerproces. Niet alleen maken ze zichtbaar hoe een nieuwe generatie is voorbereid op vervolgonderwijs en toekomstige maatschappelijke participatie; voor de leerlingen en hun docenten is het een bewijs van geleverde prestaties. Het College ziet het als zijn taak deze omnivalentie, van het Nederlandse diploma te borgen.

De balans tussen school- en centraal examen per vak en de wisselwerking tussen de docenten en de examenmakers zijn de pijlers onder het grote maatschappelijke draagvlak voor het examenstelsel in het vo. De waarde van het huidige diploma staat daarmee buiten kijf. Het College hecht eraan dat dit diploma overal en altijd dezelfde waarde blijft vertegenwoordigen.

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the end.

Drs. Pieter Hendrikse
Voorzitter College voor Toetsen en Examens

Leeswijzer

In dit jaarverslag over het jaar 2015 worden de activiteiten en resultaten van het College voor Toetsen en Examens (het CvTE) op verschillende manieren belicht. De aandachtspunten uit 2015 vormen de basis voor het onderdeel *Algemeen jaarverslag 2015*. Dit deel bestaat uit twee hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk staat het CvTE als geheel centraal. In het tweede hoofdstuk worden de aandachtspunten uit 2015 wat betreft de uitvoering van de taken belicht.

De reguliere (wettelijke) taken van het CvTE worden met cijfers onderbouwd in het tweede onderdeel, *Feiten en cijfers 2015*. De financiële en personele cijfers van 2015 zijn te vinden in het derde deel van dit jaarverslag, *Financiële en personele jaarrapportage 2015*. Voor de afkortingen wordt verwezen naar de lijst met gebruikte afkortingen.

Digitaal jaarverslag

Net als in eerdere jaren brengt het CvTE naast het officiële jaarverslag in pdf een *digitaal* jaarverslag uit, een publieksversie. Deze publieksversie is een verkorte, interactieve versie van het officiële jaarverslag dat ter verantwoording naar de Tweede Kamer gaat en naar de Inspectie van het Onderwijs. Het digitale jaarverslag wordt eind april onder de aandacht gebracht van alle stakeholders van het CvTE. Het is dan ook te vinden op www.hetcvte.nl > Publicaties > Jaarverslag.

Contents

Algemeen jaarverslag 2015 8

1	Het College voor Toetsen en Examens in 2015	9
1.1	Perspectief	9
1.2	Mijlpalen en verder...	11
2	Taken van het CvTE	12
2.1	Centrale Eindtoets po	12
2.2	Diagnostische tussentijdse toets	14
2.3	Centrale examens vo	16
2.4	Rekenen in het vo en het mbo	20
2.5	Rekontoets vo	21
2.6	Centrale examens mbo	22
2.7	Staatsexamens vo	23
2.8	Staatsexamens Nt2	24
2.9	Kandidaten met een beperking	25
2.10	Centrale examens in het Caribisch deel van het Koninkrijk	26
2.11	Computerexamensysteem Facet in ontwikkeling	28

Feiten en cijfers 2015 29

Centrale Eindtoets po	30
Centrale examens vo	32
Rekontoets vo	35
Centrale examens mbo	36
Staatsexamens vo	38
Staatsexamens Nt2	41
Jaaroverzicht officiële regelingen, publicaties en mededelingen	43
Overzicht voorlichting en informatiebronnen	45
Omgaan met fouten, klachten en bezwaren	47
Lijst van gebruikte afkortingen	49

Financiële en personele jaarrapportage 2015 50

Begroting 2015 versus realisatie 2015	51
Personeel	52
Financiële rapportage 2015	54

Het College voor Toetsen en Examens waarborgt namens de overheid de kwaliteit en het niveau van toetsen en examens en stelt scholen en instellingen in staat de afname van toetsen en examens vlekkeloos te laten verlopen.

Missie van het CvTE

Algemeen jaarverslag 2015

1 Het College voor Toetsen en Examens in 2015

1.1 Perspectief

Het College voor Toetsen en Examens is een zelfstandig bestuursorgaan. In de *Kaderwet op de zelfstandige bestuursorganen* (ZBO's) is aangegeven dat er iedere vijf jaar onderzoek gedaan wordt naar het functioneren van een ZBO. Voor het CvTE is dat onderzoek in 2014 uitgevoerd door onderzoeksbureau Ecorys. Ecorys concludeerde dat het CvTE in de loop van de jaren een goede werkwijze heeft ontwikkeld.¹ Om zijn positie te versterken en gevolg te geven aan de aanbevelingen uit het Ecorysrapport heeft het CvTE in 2015 gewerkt aan drie thema's:

- ketenregie
- kwaliteitszorg
- transparantie

1.1.1 Ketenregie

De regiefunctie van het CvTE omvat zowel de inhoudelijke als de logistieke regie, van informatie verschaffen en beslissingen nemen tot aan onderzoeksopdrachten uitzetten. Als het gaat over centrale examens en toetsen in Nederland is het College als zelfstandig bestuursorgaan de aangewezen die informatie kan verschaffen, uitleg kan geven en waar nodig onderzoeksopdrachten uitzet.

Regievoering houdt ook in dat het College zijn verantwoordelijkheid neemt op het gebied van kennis van centrale examens en toetsen, op basis van de wettelijke taken. Daarnaast wordt de dialoog met experts en deskundigen op het gebied van onderwijs, toetsing en examinering in Nederland bij voortduring gezocht. Zo heeft het Onderwijsplatform 2032 zich laten voeden door het CvTE en heeft het College een advies uitgebracht naar aanleiding van het rapport van de commissie Schnabel. Door gesprekken op bestuurlijk niveau met onder andere inspectie, sectorraden en SLO, houdt het CvTE zicht op onderwijskundige ontwikkelingen.

1.1.2 Kwaliteitszorg

Uit het Ecorysrapport volgt dat het College, gezien de verantwoordelijkheid voor de werking van de gehele examenketen, toezicht organiseert op de wijze waarop het de regiefunctie uitoefent. Waar er al in het Ecorysrapport aanbevelingen waren gedaan over kwaliteitszorg, heeft de motie Jadnanansing² het CvTE in dat opzicht geholpen en in een volgende fase gebracht. Deze motie verzocht te onderzoeken op welke wijze klachten worden behandeld en onderzoek te doen naar de validiteit van centrale examens en toetsen.

In 2015 is een onderzoeksopzet gemaakt: in het eerste deel van het onderzoek zal worden nagegaan hoe het College vragen en klachten met betrekking tot centrale toetsing en examinering afhandelt. In de vervolgfase zal worden nagegaan hoe de inhoudsvaliditeit van centrale toetsen en examens wordt beoordeeld door een onafhankelijk onderzoeker.

¹ Evaluatie College voor Examens, Ecorys, 30 september 2014.

² Motie Jadnanansing: 3 juli 2014, KS 33 905-7.

In zijn brief aan de Tweede Kamer van 10 december 2015³ beschrijft staatssecretaris Dekker hoe de onafhankelijkheid en de kwaliteitsborging van centrale examens en toetsen in Nederland zijn belegd en georganiseerd (zie ook kader).

1.1.3 Transparantie

In 2014 is het CvTE gevraagd om in een zogenoemde ‘technische briefing’ aan de vaste Kamercommissie voor Onderwijs uitleg te geven over de totstandkoming en de normering van centrale examens. In 2015 heeft deze transparantie en kennisdeling zich voortgezet. In de Tweede Kamer is regelmatig aandacht gevraagd voor thema’s en onderwerpen die raken aan de taken van het CvTE. Het CvTE heeft daar onder meer aan bijgedragen in de vorm van de jaarlijkse *Rapportage referentieniveaus taal en rekenen*. Ook is er een verantwoording gepubliceerd over de Centrale Eindtoets⁴ en een *Terugblik* op de resultaten van de eerste afname van de Centrale Eindtoets in 2015. In een bijlage bij de Kamerbrief van 10 december 2015⁵ heeft het College uiteengezet hoe het scholenveld en docenten betrokken zijn bij de totstandkoming van centrale examens en toetsen.

Uit de Aanbiedingsbrief Examenmonitor voortgezet onderwijs 2015:

‘De centrale examens komen met grote zorgvuldigheid tot stand, waarbij onderwijsprofessionals een belangrijke rol hebben. Zo zijn docenten bij elke stap betrokken, onder andere in commissies waarin zij met andere onderwijsprofessionals en -experts samenwerken onder leiding van de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO), het College voor Toetsen en Examens en Cito. De syllabus en het centraal examen worden gemaakt door docenten en vakspecialisten. Dit zorgt voor aansluiting op de lespraktijk en zorgt ervoor dat praktijkkennis en praktijkervaring belangrijke voeding voor het examenproces is.’

Daarnaast is het de ambitie van het CvTE om de wisselwerking die er bestaat met het veld te vergroten en te benutten, bijvoorbeeld door meer aansluiting te zoeken bij lerarenopleidingen en vakverenigingen. Zo is er vanuit het CvTE meegedacht met de vakvereniging natuurkunde over een training voor docenten natuurkunde over het uitoefenen van hun rol als examinator/corrector van centrale examens en heeft de Examenlijn van het CvTE als vraagbaak gefungeerd en uitleg gegeven aan (beginnende) docenten.

Op verschillende manieren en langs verschillende kanalen heeft het CvTE zijn activiteiten gedeeld. Via schoolbezoek, websites, nieuwsbrieven, film, Twitter en in de vorm van bijeenkomsten hebben medewerkers van het CvTE waar mogelijk inzicht gegeven in producten en processen en het scholenveld bij de ontwikkeling betrokken.

³ Aanbiedingsbrief bij Examenmonitor voortgezet onderwijs 2015 (10 december 2015, KS 31289-273).

⁴ Zie: https://www.hetcvte.nl/item/centrale_eindtoets_primair.

⁵ Reflectie van het CvTE op de betrokkenheid van docenten in het examenproces. Bijlage 2 bij de Aanbiedingsbrief bij Examenmonitor voortgezet onderwijs 2015 (10 december 2015, KS 31289-273).

1.2 Mijlpalen en verder...

Belangrijke mijlpalen voor het CvTE waren de eerste afname van de Centrale Eindtoets, de ontwikkeling, uitrol en aanloop naar eerste afname van de diagnostische tussentijdse toets (DTT), de werving van 280 pilotscholen voor de DTT en het afleveren en overdragen van het computerexamensysteem Facet aan DUO. Projecten waarbij het CvTE zich, in samenwerking met ketenpartners en betrokkenen uit het scholenveld, op nieuwe terreinen begeeft en producten ontwikkelt waar vraag naar is. Zo mag het computerexamensysteem Facet zich verheugen in belangstelling vanuit andere organisaties dan scholen en instellingen en wordt er gekeken hoe Facet, gebaseerd op open source, breder beschikbaar gemaakt kan worden.

In 2015 is de productie van rekenopgaven verder opgeschaald. Daardoor zijn er aan het einde van het schooljaar 2015-2016 voldoende rekenopgaven beschikbaar om openbaarmaking te organiseren. Als gevolg van de onderzoeken naar aanleiding van het advies van de commissie Bosker zijn de rekenopgaven verder verbeterd. Zo is de toets minder talig geworden en is de verhouding kale opgaven en contextopgaven aangepast.

Ook flexibilisering van (centrale) examinering is een thema waar het CvTE nauw bij betrokken is. Zo dacht het College op verzoek van de staatssecretaris in het najaar van 2015 na over de plannen voor een nieuw curriculum in het voortgezet onderwijs en over flexibilisering van centrale toetsing en examinering. Een andere ontwikkeling in 2015 was de invoering van de profiel-cs-pe's in het vmbo beroepsgericht.

Naast de uitvoering van wettelijke taken streeft het College voor Toetsen en Examens permanent naar verbetering van producten en processen. Daarbij richt het de aandacht op zijn regievoerende taken en op de inhoudelijke verdieping van zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van centrale examens en toetsen.

2 Taken van het CvTE

2.1 Centrale Eindtoets po

In de *Wet op het primair onderwijs* is vastgelegd dat alle leerlingen van groep 8 een eindtoets moeten afleggen. Het CvTE is verantwoordelijk voor de Centrale Eindtoets die door de overheid wordt aangeboden. Scholen konden in 2015 ook kiezen voor een eindtoets van een van de andere twee toetsaanbieders die waren toegelaten.⁶ Het is de bedoeling dat de Centrale Eindtoets vanaf 2018 een adaptieve toets zal zijn. De voorbereidingen daarvoor zijn binnen het CvTE en bij onze ontwikkelpartners DUO en Cito volop aan de gang.

Eerste afname Centrale Eindtoets

De Centrale Eindtoets is in het schooljaar 2014-2015 voor het eerst afgenomen. Ruim 164.000 leerlingen hebben de Centrale Eindtoets, die voortbouwt op de Eindtoets Basisonderwijs van Cito, gemaakt. Tussen 15 april en 5 juni 2015 is zowel de papieren Centrale Eindtoets als de digitale Centrale Eindtoets afgenomen. Deze afnames zijn goed verlopen. In de maanden mei en juni zijn alle leerling- en schoolrapportages verstrekt. Ook hierbij hebben zich geen problemen voorgedaan.

Tijdens de afnameperiode zijn een tiental inhoudelijke vragen gesteld over opgaven in de Centrale Eindtoets. Er zijn geen fouten in de toetsopgaven aangetroffen.

Tabel 1 Aantal leerlingen Centrale Eindtoets 2015, naar toetsversie en schooltype

	Aantal deelgenomen leerlingen
Totaal	164.228
Eindtoets Basis	130.314
Eindtoets Niveau	33.914
Aantal afnames op papier	160.592
Aantal digitale afnames	3.636
Regulier primair onderwijs	162.223
Speciaal basisonderwijs	1.714
Speciaal onderwijs	0
Scholen buitenland (NOB)	277
Overig	14

Resultaten Centrale Eindtoets 2015

In 2015 behaalden de leerlingen van groep 8 uit het reguliere basisonderwijs die aan de Centrale Eindtoets deelnamen (reguliere basisschool, inspectielocaties en particulier onderwijs) een

⁶ Scholen konden in 2015 ook nog voor andere toetsen kiezen (o.a. drempelonderzoek).

gemiddelde standaardscore van 535,1. Dit komt overeen met het advies vmbo-gt/havo. De landelijk gemiddelde standaardscore van de leerlingen uit het speciaal basisonderwijs (sbo) is 520,3. De maximale score is 550.

Nadat de staatsecretaris op 4 december 2015 een brief over eindtoetsing po naar de Tweede Kamer heeft gestuurd, heeft het CvTE de *Terugblik 2015 Resultaten Centrale Eindtoets 2015* gepubliceerd.⁷ In de Terugblik wordt onder meer gerapporteerd over het aantal leerlingen bij wie de Centrale Eindtoets is afgenomen, de gemiddelde standaardscores, de beheersing van de referentieniveaus en de resultaten op de Centrale Eindtoets onderverdeeld in jongens en meisjes.

Vorbereidingen adaptieve Centrale Eindtoets 2018

Om in 2018 een adaptieve Centrale Eindtoets te kunnen aanbieden is in 2015 gewerkt aan de verdere vormgeving van deze toets. De adaptieve Centrale Eindtoets zal een volledig digitale toets zijn.

De achtergrond van deze keuze is de volgende:

- De *digitalisering* van de toets sluit aan bij de door het veld gewenste digitalisering van leermiddelen.
- Een *digitale* toets maakt het ook mogelijk nieuwe vraagtypes te ontwikkelen, die beter aansluiten bij de belevingswereld van de leerling en het gegeven onderwijs.
- Om beter te kunnen differentiëren aan de boven- en aan de onderkant van de schaal wordt na een eerste toets geautomatiseerd bepaald wat voor de leerling de meest passende sets vervolgvragen zijn. Hierdoor krijgt de leerling voor taal en rekenen de vragen die maken dat de beste prestatie kan worden geleverd. Doordat dit onafhankelijk van de leerkracht gebeurt, doet dit optimaal recht aan de second opinion.

Naast de digitale toets wordt vanaf 2018 ook een papieren versie (vergelijkbaar met de Eindtoets Basis) aangeboden. Deze wordt ingezet bij scholen die de digitale toets (nog) niet kunnen afnemen. Dit is een niet-adaptieve toets die de voordelen van de digitale toets ontbeert, maar wel een goed alternatief is en een betrouwbare score oplevert.

In 2015 is de vormgeving van de adaptieve digitale Centrale Eindtoets in nauwe samenwerking met Cito verder uitgewerkt en is gestart met het voorbereiden van de proeftoetsing voor 2016. Verder is samenwerking gezocht met initiatieven die zich richten op digitalisering in het primair onderwijs.

Vormgeving adaptieve Centrale Eindtoets

De vormgeving van de toets is uitgewerkt en er is gestart met het maken van de opgaven voor de toets. De adaptieve Centrale Eindtoets wordt afgenomen in Facet, de examensoftware die afgelopen jaren door het CvTE in samenwerking met DUO en externe partners is ontwikkeld. Facet is in eerste instantie ontwikkeld voor het vo en mbo. Enerzijds kan het po dus gebruikmaken van een beproefd platform, anderzijds zullen er nog aanpassingen aan worden gedaan voor de specifieke eisen die het po stelt. In try-outs zal ervaring worden opgedaan hoe basisscholen Facet op een goede manier kunnen gebruiken voor de afname van de toets. Het zal DUO, die de helpdesk beheert, de gelegenheid geven in te spelen op het type vragen dat op basisscholen leeft.

⁷ Zie: *Terugblik 2015, Resultaten Centrale Eindtoets 2015*, te vinden op www.centraleeindtoetspo.nl > Voor leerkrachten > Actueel > Nieuws.

In 2015 is in een tweetal try-outs bij scholen onderzocht hoe leerlingen in het primair onderwijs omgaan met de nieuwe vraagvormen die in de adaptieve Centrale Eindtoets gebruikt gaan worden. Leerlingen blijken goed met deze vraagvormen te kunnen omgaan en vinden deze ook motiverend.

Met zowel het speciaal basisonderwijs (sbo) als het speciaal onderwijs (so) zijn gesprekken gevoerd over de mogelijke implementatie van de adaptieve Centrale Eindtoets vanaf 2018. Ook is gesproken over de vraag hoe de toets nog geschikter kan worden gemaakt voor deze kandidaten. De aanpassingen betreffen niet de inhoudelijke meting, maar het op eenduidige wijze structureren van de vraagvormen en het zoveel mogelijk weglaten van illustraties, die afleiden van de eigenlijke vraag. Experts verwachten overigens dat deze aanpassingen ook voor de kandidaten in het regulier onderwijs goed zullen uitwerken.

Vorbereiding proeftoetsing 2016

Om mogelijk te maken dat de adaptieve digitale Centrale Eindtoets in 2018 de huidige Centrale Eindtoets B en N gaat vervangen, worden in februari 2016 en 2017 proeftoetsen afgenomen. Om een geslaagde proeftoets af te nemen zijn 650 scholen nodig. Dat is ongeveer 10% van alle basisscholen. Het is in 2015 gelukt om voldoende scholen te werven voor de proeftoets 2016. De proeftoets wordt afgenomen op papier, digitaal en in een mix van papier/digitaal.

In juni 2015 was er een eerste, kleine try-out met wereldoriëntatie-items op zes scholen. Deze try-out is goed verlopen. Leerlingen kunnen uit de voeten met de diverse itemtypes. In oktober 2015 volgde een tweede try-out voor taal en rekenen.

Digitalisering po-veld

Met de ICT-dienstverleners in de sector po is gesproken over ondersteuning die deze leveranciers aan scholen kunnen bieden bij installatie van de afnamesoftware Facet. Daarnaast is gewerkt aan scenario's (technisch en organisatorisch) om digitaal toetsen mogelijk te maken in het po-veld. Hierin wordt samengewerkt met de PO-Raad, Kennisnet en ICT-dienstverleners in het po-veld.

Over de ontwikkeling en implementatie van de adaptieve Centrale Eindtoets is door de staatssecretaris een brief gestuurd aan de Tweede Kamer. Bij die brief is door het CvTE een rapportage opgeleverd over de ontwikkeling en implementatie van de adaptieve Centrale Eindtoets.⁸

2.2 Diagnostische tussentijdse toets

Met de diagnostische tussentijdse toets (DTT) begeeft het CvTE zich op een nieuw terrein. Het is voor het eerst dat het CvTE een toets ontwikkelt met vooral een formatieve functie.⁹ De DTT wordt ontwikkeld in een driejarige pilot in nauwe samenwerking met het onderwijsveld en de ontwikkelpartners Cito, SLO en DUO.

De diagnostische tussentijdse toets wordt ontwikkeld in een pilot met het onderwijsveld. Deze pilot loopt van 2014 tot en met 2017. In de pilot wordt behalve met scholen ook samengewerkt met de Universiteiten van Maastricht, Twente en Utrecht, in projecten gericht op het

⁸ Zie: Kamerbrief over eerste inzichten Wet Eindtoetsing PO (4 december 2015, KS 31289-272).

⁹ Formatieve toetsen hebben een didactische functie. Op basis van de resultaten op deze toetsen kan worden besloten om het onderwijs aan de groep of de individuele leerling aan te passen.

gebruik van data om het onderwijs te verbeteren. Daarnaast wordt samengewerkt met SLO. SLO is een project gestart gericht op *formatief evalueren*, dat wil zeggen: evalueren bedoeld om het leerproces in de gewenste richting bij te sturen.

Cito is verantwoordelijk voor de constructie van de DTT. In 2015 zijn voor de DTT nieuwe vraagtypen ontwikkeld en deze zijn voor het eerst aan leerlingen en scholen voorgelegd. In februari 2015 hebben aan deze eerste *pretest* honderd scholen met 18.504 leerlingen deelgenomen. Voor de tweede pretest en de eerste adaptieve afname in februari 2016, hebben zich nog eens 180 scholen opgegeven. In totaal hebben 280 scholen ervoor gekozen om deel te nemen aan de pilot DTT.

Wat is de DTT?

De DTT is een digitale, diagnostische toets aan het eind van de onderbouw van het vo voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde. De DTT kan op vijf niveaus worden afgenomen en past zich aan het antwoordgedrag van de leerling aan (niet te moeilijk, niet te makkelijk). Zo krijgt elke leerling een uitdagende toets op maat. De DTT levert voor elke leerling een diagnose op, waarin sterke en te ontwikkelen punten zijn geanalyseerd. Met deze diagnose kunnen docenten en leerlingen werken aan verdere leergroei.

Doorontwikkeling van de DTT

In februari 2015 hebben Cito en het CvTE een internationale bijeenkomst georganiseerd waarin experts uit verschillende landen ervaringen uitwisselden over de mogelijkheden en oplossingen rond de automatische scoring van wiskundige opdrachten. Deze ervaringen worden in de DTT verwerkt.

In de maanden mei en juni 2015 zijn door middel van standaardsetting¹⁰ de cesuren voor de DTT bepaald. Hierbij zijn ruim 140 docenten Nederlands, Engels en wiskunde betrokken geweest. Op grond van deze standaardsetting, gebaseerd op de uitkomsten van de pretest en de oordelen van deze docenten, heeft het CvTE een besluit genomen over de cesuren.

Het project DTT, inclusief de doorontwikkeling van de afnamespeler in Facet, ligt goed op schema. Voor de ontwikkeling en implementatie van Facet wordt intensief samengewerkt met DUO. DUO beheert Facet en biedt onder meer technische ondersteuning in de vorm van een helpdesk.

Samenwerking en afstemming met het scholenveld

De samenwerking met de pilotscholen DTT krijgt steeds meer vorm. Scholen zijn over het algemeen positief over de ontwikkeling van de DTT en denken actief mee. Met de klankbordgroep DTT en in een evaluatiebijeenkomst is het eerste jaar van de pilot DTT geëvalueerd. In combinatie met de leerlingenquête en waarnemingen van Cito en het CvTE tijdens de afnames levert dit waardevolle informatie op over het eerste pilotjaar.

¹⁰ Per vak en per niveau worden er twee standaarden gezet door een panel van docenten: één standaard voor de grens onder niveau / op niveau; één standaard voor de grens op niveau / boven niveau.

Ook heeft Regioplan in opdracht van het ministerie van OCW een eerste onderzoek gedaan.¹¹ Dit monitor- en evaluatieonderzoek moet inzicht geven in de implementatie, het gebruik, de bruikbaarheid en de gevolgen van de DTT. Daarnaast moet ook duidelijk worden welke voorwaarden van belang zijn om te komen tot een succesvolle inzet van de DTT en hoe bredere verspreiding ervan onder de scholen mogelijk is.

De DTT heeft vooral waarde in de handen van een vaardige docent die in staat is de diagnoses te gebruiken om leerlingen verder te helpen in hun ontwikkeling. De samenwerking met pilotscholen richt zich daarom vooral op de verbinding van de diagnoses van de DTT met het didactisch handelen van de docent.

Wisselwerking met het veld

De nieuwe CvTE-website www.pilotdttdt.nl is voor scholen en andere belanghebbenden een vindplaats voor alle informatie over de DTT. Om de implementatie van de DTT op de scholen te faciliteren zijn via Edventure, de branchevereniging voor onderwijsadviesbureaus, onderwijsadviseurs geworven en opgeleid. Scholen kunnen ervoor kiezen om gebruik te maken van dit aanbod zodat de DTT een goede plaats krijgt binnen de school. Daarnaast zijn er verbindingen gelegd met:

- de VO-raad: koppeling met het project *Leren verbeteren* (zwakke scholen).
- de VO-raad: koppeling met het project *Naar een ambitieus leerklimaat*.
- diverse schoolverenigingen, zoals CVO-Rotterdam e.o.
- diverse landelijke initiatieven zoals de Onderwijsdagen.

In de klankbordgroep DTT wordt de ontwikkeling en implementatie van de DTT regelmatig besproken. In 2015 zijn de DTT-rapportages verder doorontwikkeld. Het CvTE heeft deze ter consultatie aan de pilotscholen voorgelegd tijdens een veldraadpleging. Op grond van de uitkomsten daarvan zijn de rapportages aangepast.

De voorbereiding voor de pilotafnames van de DTT in februari 2016 heeft veel aandacht gekregen. Er zijn drie informatiebijeenkomsten gehouden voor de nieuwe pilotscholen. Op 9 december 2015 is met en voor alle pilotscholen de themabijeenkomst 'Aan de slag met de DTT' georganiseerd om de scholen voor te bereiden op het gebruik van de eerste, nog beperkte, DTT-leerlingdiagnoses. Deze bijeenkomst is bezocht door ruim 200 mensen.

2.3 Centrale examens vo

Het jaar 2015 was voor de centrale examens in het vo een rustig jaar. De centrale examens werden positief ontvangen, zowel door docenten als leerlingen. Het was ook een jaar van vakvernieuwingen en een jaar waarin belangrijke stappen zijn gezet met het oog op toekomstige centrale examens.

Algemeen

Een rustig verloop van de examenperiode wijst op een goed examenjaar. Dat gold in 2015 voor de centrale examens vo. Het primaire proces, waarin constructiegroepen en toetsdeskundigen van Cito samenwerken met vaststellingscommissies van het CvTE, leidde ook in 2015 tot

¹¹ Zie voor het onderzoeksrapport van Regioplan: <http://www.pilotdttdt.nl/actueel/nieuws/2015/12/18/regioplan-onderzoek>.

centrale examens die de toets der kritiek goed konden doorstaan. De participatie van onderwijsprofessionals is het fundament van het examenproces. Zowel in constructiegroepen als vaststellingscommissies zijn docenten die lesgeven aan de examenklassen betrokken. De staatssecretaris benadrukte dit aspect in de brief bij de Examenmonitor VO 2015 aan de Tweede Kamer.¹²

In de media waren opvallend genuanceerde en positieve geluiden te horen uit de examen-zalen, zowel van docenten als van leerlingen. Ook de VO-Raad en de inspectie waren positief en spraken van een rustige examenperiode.

Een goed jaar, dat wel een spannende aanloop kende omdat de examendocumenten voor het eerste tijdvak in de – later dan gebruikelijk geplande – meivakantie op de scholen bezorgd moesten worden. Om fraude tegen te gaan waren de examens voor het eerst verpakt in zogeheten ‘sealbags’. Dankzij de inspanning van de scholen, de ketenpartners, DUO/Examen-diensten en Mikropakket kon iedere kandidaat zich op het juiste tijdstip buigen over de juiste opgaven.

In het vmbo was het centraal examen aardrijkskunde geheel nieuw. Dat was ook het geval bij de vakken geschiedenis (havo en vwo), natuurkunde (havo), biologie (havo) en scheikunde (havo). Daarnaast maakten 27 pilotscholen kennis met de allereerste centrale examens (cspe's) in de nieuwe profielvakken van het beroepsgerichte vmbo. Deze nieuwe centrale examens zijn een gevolg van de vakinhoudelijke vernieuwingen. De implementatie van deze centrale examens nieuwe stijl is goed verlopen, dankzij het samenspel tussen SLO, vakvereniging, examenmakers van Cito en het CvTE en vakdocenten. Behalve op de scholen zelf, trekt het grote aantal vakken in vernieuwing, regulier en/of afbouw, een zware wissel op de medewerkers van het CvTE en Cito.

Een toekomstig onderwerp, het omdraaien van de eerste en tweede correctie, werd in 2015 breed besproken. Op 1 december heeft de staatssecretaris hierover aan de Tweede Kamer meegedeeld dat omdraaiing in 2016 niet plaatsvindt. Tijdens de examenperiode van 2016 vindt een onderzoek plaats naar de mate waarin integrale correctie heeft plaatsgevonden. Bij een negatieve uitkomst brengt de staatssecretaris de eventuele omdraaiing in 2017 opnieuw in stelling.

Nederlands

Sinds het examenjaar 2014 zijn de centrale examens inhoudelijk afgestemd op de referentieniveaus. In het examenjaar 2015 is ook de normering afgestemd op de referentieniveaus. Daarmee is de afstemming van de centrale examens Nederlands op de referentieniveaus een feit.

Om het examen Nederlands vwo aan het referentieniveau 4F te laten voldoen, is de lat in dit centraal examen 0,4 cijferpunt hoger gelegd dan in de voorgaande examenjaren. Dat betekent dat aan de kandidaten van 2015 hogere prestatie-eisen zijn gesteld: een vwo-leerling die in 2015 het CE-cijfer 5,5 haalde, is net zo vaardig als een vwo-er van 2014 met als CE-cijfer 5,9.

In de centrale examens Nederlands vmbo kb, vmbo gl/tl en havo hoefde de hoogte van de lat niet te worden aangepast om aan de referentieniveaus te voldoen. Aan de kandidaten van 2015 zijn dus dezelfde prestatie-eisen gesteld als in de voorgaande examenjaren. Voor Nederlands

¹² Zie: Aanbiedingsbrief Examenmonitor voortgezet onderwijs 2015 (10 december 2015, KS 31289-273, pagina 3).

vmbo bb is de lat in 2015 0,1 cijferpunt hoger gelegd dan in de voorgaande examenjaren. Daarmee lag de lat voor vmbo bb 1,0 cijferpunt lager dan de lat voor het referentieniveau 2F. Omdat vwo- en vmbo-bb-leraren de tijd moesten hebben om hun leerlingen op de hogere prestatie-eisen voor te bereiden, zijn de scholen in september 2014 per brief over de gevolgen van de ijking van de N-termen aan de cesuren van de referentieniveaus geïnformeerd.

Sinds de aanscherping van de uitslagregels (de CE-regel in 2012 en de kernvakkenregel in 2013) constateert het CvTE bij Nederlands grotere fluctuaties in vaardigheidsverschillen tussen de populaties examenkandidaten van opeenvolgende examenjaren bij het centraal examen.

In de centrale examens Nederlands havo en vwo heeft de grote geleide samenvattingsopdracht plaatsgemaakt voor meer teksten met open en gesloten vragen. Met het wegvallen van de samenvatting maakte spelling geen deel meer uit van de beoordeling. Nadat dit is besproken in de Tweede Kamer heeft de staatssecretaris besloten dat spelling vanaf 2016 wel weer meeweegt in het centrale examen Nederlands.

Het laatstgenoemde besluit had een grote impact. De in 2014 vastgestelde syllabi voor 2016 moesten hierop worden aangepast. Ook kon het gebruik van spellingcontrole niet langer worden toegestaan als de computer als schrijfgerei wordt gebruikt bij de centrale examens Nederlands. Dit laatste vergde een wijzigingsregeling van de *Regelingen toegestane hulpmiddelen* 2016 en 2017. Om te voorkomen dat scholen zich zouden baseren op achterhaalde regelgeving, zijn op Examenblad.nl de aanpassingen in de regelingen voor 2016 en 2017 duidelijk zichtbaar gemarkeerd.

Een bijkomend probleem was dat in verschillende tekstverwerkingsprogramma's niet kan worden voorkomen dat een kandidaat de spellingscontrole tijdens een examenzitting zelf weer aan zet. Dit valt te voorkomen door met tekstverwerkingsprogramma's te werken die niet over een spellingcontrole beschikken. Dat heeft als nadeel dat een kandidaat dan bij Nederlands met een andere tekstverwerker werkt dan bij andere vakken. Als de school dat niet wenselijk vindt, moeten de surveillanten tijdens de zittingen Nederlands er scherp op toezien dat de spellingscontrole uitgeschakeld blijft. Ook dat is naar scholen gecommuniceerd.

Grafische rekenmachine

De grafische rekenmachine, indien handig voorgeprogrammeerd, is in staat de gehele beantwoording van examenopgaven, over te nemen. Tijdens de afname zijn daarom niet alle functies van de grafische rekenmachine toegestaan. De controle daarop via surveillance is echter problematisch. Onder docenten uit zowel het voortgezet als het hoger onderwijs lopen bovendien de meningen uiteen over de vraag of het gebruik van de grafische rekenmachine op vakinhoudelijke gronden wenselijk is.

Daarop heeft het CvTE besloten dat de grafische rekenmachine alleen nog wordt gebruikt bij de centrale examens wiskunde in havo en vwo (en niet meer bij natuurkunde, scheikunde, biologie en economie). Bovendien geldt dat vóór de afname een *reset* op fabrieksinstellingen moet plaatsvinden.

Het CvTE zal vanaf het examenjaar 2018 alleen grafische rekenmachines toestaan als hulpmiddel bij centrale examens, als deze over een examenstand beschikken met een simpele mogelijkheid voor controle door surveillanten.

Digitale centrale examens

Evenals in 2014 mochten de vmbo-scholen in 2015 kiezen of zij de centrale examens bb en/of kb op papier of flexibel en digitaal afnamen. Hoewel zich in 2014 een probleem voordeed met wiskunde-kb-digitaal, kozen de scholen weer op grote schaal voor de flexibele en digitale centrale examens ('bb- en/of kb-flex'). Bij bb koos slechts 2% van de 500 scholen voor papier. Bij kb was dat ongeveer 16%. De examens bb- en kb-flex zijn voor het laatst afgenomen in ExamenTester en dat is soepel verlopen. ExamenTester wordt in 2016 vervangen door Facet.

In 2005 zijn de eerste digitale centrale examens afgenomen op tien pilotscholen. Aanvankelijk was de ambitie van het CvTE (toen nog: CEVO) om alle scholen vanaf 2007 verplicht te laten werken met digitale centrale examens. Die kunnen door scholen zelf flexibel worden ingepland in de periode van begin april tot en met de derde week van juni. Die ambitie moest steeds worden bijgesteld. Nu de examens bb- en kb-flex overgaan van ExamenTester naar Facet, is 2016 in principe het laatste jaar waarin scholen kunnen kiezen tussen papieren en digitale centrale examens bb/kb. De huidige ambitie is dat bb- en kb-flex regulier zijn in 2017. De flexibele en digitale centrale examens zijn dan verplicht en de mogelijkheid dat scholen kiezen voor papieren centrale examens met vaste afnametijdstippen vervalt.

In 2015 werd duidelijk dat het ministerie van OCW aan het regulier maken van bb- en kb-flex de voorwaarde verbindt dat ook deze centrale examens een tweede correctie kennen. De examens bb- en kb-flex kennen sinds jaren de zogeheten najaarscorrectie. Daarin controleren correctoren van de staatsexamens vo in oktober het gemaakte werk steekproefsgewijs. De examens bb- en kb-flex kenden geen tweede correctie door een docent van een andere school. In 2015 is daarom een pilot 'Externe correctie bb- en kb-flex 2016' opgezet. Daarin wordt beproefd of tweede correctie ook mogelijk is bij centrale examens die flexibel worden ingepland. Daarbij moet voorkomen worden dat een docent in april al de tweede correctie verricht, terwijl zijn eigen leerlingen het examen pas in mei afleggen. Of externe correctie met inachtneming van deze randvoorwaarde uitvoerbaar is, zal in juli 2016 blijken uit de evaluatie met de pilotscholen. Het regulier maken van bb- en kb-flex in 2017 hangt, behalve van een goed verloop van deze pilot ook af van hoe stabiel Facet blijkt te zijn tijdens de examenperiode van 2016.

Beroepsgerichte vakken

In 2015 zijn de profiel-cspe's voor zes profielvakken voor het eerst in een pilot beproefd. De constructie daarvan moest starten toen de examenprogramma's en syllabi nog volop in ontwikkeling waren, parallel aan de reguliere productie van cspe's voor de beroepsgerichte programma's oude stijl. In totaal zijn er voor 2015 102 beroepsgerichte centrale examens ontwikkeld. Daarnaast hadden de examenmakers, met name de toetsdeskundigen, een grote inbreng bij de (door)ontwikkeling van de concept-examenprogramma's en syllabi voor de profielvakken. Bovendien is een belangrijke stap gezet in de omschakeling van MiniTester (een light-variant van ExamenTester) naar Facet.

De cspe's oude stijl 2015 waren van dezelfde kwaliteit als de voorgaande jaren. Voor de profielvakken zijn pilot-cspe's ontwikkeld waarop goed kan worden voortgeborduurd, zo blijkt uit de evaluaties met pilotscholen en platforms.

Pilotscholen hadden enige speelruimte bij de omzetting van de scores van de profiel-cspe's in cijfers. De pilotscholen mochten een hogere N-term hanteren (maximaal 0,5 hoger). Deze scholen mochten dit doen op grond van vooraf door het bevoegd gezag gestelde regels en moesten hiervan achteraf melding maken aan inspectie. Deze invoeringsmaatregel was bedoeld om te voorkomen dat leerlingen er de dupe van zouden worden als zou blijken dat hun docenten tijdens de lessen andere accenten gelegd hadden dan de examenmakers in het pilot-cspe. Vanwege de grootte van de verandering en het ontbreken van voorbeeld-cspe's was dit niet denkbeeldig. De pilotscholen waardeerden de speelruimte en zijn er prudent mee omgegaan: zes van de 31 pilotscholen hebben van de mogelijkheid gebruikgemaakt.

Met de invoering van de profielvakken en keuzevakken verandert de opleidingsstructuur van het beroepsgerichte deel vmbo. Het CvTE en Cito houden er rekening mee dat de veranderde opleidingsstructuur in het vmbo leidt tot de wens om het profiel-cspe te kunnen afnemen als het onderwijs in het profielvak is afgerond. Dat hoeft niet noodzakelijk aan het eind van het vierde leerjaar te zijn. In 2015 is een plan opgesteld hoe toegewerkt kan worden naar flexibele profiel-cspe's als het onderwijs daarom vraagt.

2.4 Rekenen in het vo en het mbo

Een belangrijke gebeurtenis voor de rekentoets vo en het centraal examen rekenen mbo was het Kamerdebat over dit onderwerp op 6 oktober 2015. Naar aanleiding van het Kamerdebat en de ingediende moties, is het beleid rondom rekenen aangepast. Dat betekent dat rekenen met ingang van het examenjaar 2016 alleen voor het vwo deel uitmaakt van de diplomabeslissing.

Voor de overige schoolsoorten en het mbo geldt dat rekenen verplicht is en dat het resultaat op de cijferlijst vermeld wordt, maar dat het vooralsnog geen onderdeel uitmaakt van de slaag-zakbeslissing. Cijferdifferentiatie voor vmbo gl/tl zal komen te vervallen.

Syllabus rekenen 2F en 3F

Voor de zomervakantie is de *Syllabus rekenen 2F en 3F* verschenen. Deze syllabus vervangt de oude syllabi (mbo) en toetswijzers (vo). Dat betekent dat vanaf 1 oktober 2015 één sectoroverstijgende syllabus van toepassing is op de rekentoets vo en de rekenexamens mbo. Als gevolg daarvan hebben alle rekentoetsen en rekenexamens (2F respectievelijk 3F) eenzelfde opzet, namelijk:

- de toets of het examen bestaat uit 45 opgaven
- ongeveer 40% van de opgaven moet zonder rekenmachine worden beantwoord
- ongeveer een derde van de toets bestaat uit kale opgaven.

In september 2015 vond een drietal informatiebijeenkomsten plaats over de rekenexamens voor het mbo. Eind november 2015 vonden vergelijkbare bijeenkomsten plaats voor het vo. Over de rekentoets en het rekenexamen heeft het CvTE in december 2015 een filmpje uitgebracht. Dit filmpje laat zien hoe de rekentoets en het rekenexamen tot stand komen, inclusief cijferbepaling en inzage¹³.

¹³ Zie: www.hetcvte.nl > Centrale rekentoets vo > Voorlichtingsfilm.

Onderzoeken commissie Bosker

Rond de zomervakantie zijn de rapporten opgeleverd van onderzoeken naar aanleiding van adviezen van de Commissie Bosker. Het betreft onderzoeken naar:

1. de relatie tussen digitale wiskunde examens in vmbo bb en kb en de rekentoets
2. mogelijkheden en consequenties van andere afnamemogelijkheden dan digitaal
3. mogelijkheden en consequenties van het werken met deelscores
4. het werken met zogenaamde clustervragen.

De Bosker-rapporten zijn te downloaden op www.hetcvte.nl.

Inzage

Vanaf het studiejaar 2015-2016 is inzage in de rekenopgaven mogelijk. Dat betekent dat docenten en leerlingen/studenten de afgenomen toets in de vier weken nadat de afnameperiode is afgesloten mogen inzien. Inhoudelijk commentaar kunnen docenten leveren via een digitaal formulier. Leerlingen en studenten kunnen via LAKS en JOB hun commentaar kenbaar maken.

2.5 Rekentoets vo

In 2015 vond voor de rekentoets vo een verdere opschaling plaats van het nieuwe afname-systeem Facet. De rekentoets vo is tijdens twee perioden afgenomen: in maart en in juni. Naast de reguliere 2F-, 3F- en ER-afnames vonden dit jaar ook pilotaftafnames plaats voor de 2A- en de 3S-toets.

Logistiek en organisatie

In 2015 is de rekentoets ongeveer 355.000 keer gemaakt, verdeeld over de afnames in maart en juni. Voor de vmbo-leerling is het maken van de rekentoets 2F verplicht; voor de havo- en vwo-leerlingen is dat de rekentoets 3F.

In maart 2015 namen zo'n 200.000 leerlingen deel aan de rekentoets; in mei/juni waren dit zo'n 155.000 leerlingen. Aan de maartaftafname namen vooral examenkandidaten deel, terwijl de mei/juni-afname vooral door voorlaatstejaars werd gebruikt.

In 2015 werd de toets zowel in ExamenTester als in Facet aangeboden. De afnames zijn in beide afnamesystemen nagenoeg probleemloos verlopen. Op ongeveer 250 vo-scholen is bijna 80.000 keer de rekentoets in Facet afgenomen. De overige scholen kozen voor afname in ExamenTester.

Net zoals in 2014 was er in 2015 sprake van 'cijferdifferentiatie' (maatwerk) in het vmbo. Dat betekent dat de cesuur 2F alleen van toepassing was voor de kb-leerlingen. Voor de bb-leerlingen was de cesuur één cijferpunt lager (soepeler) en voor de gt-leerlingen was de cesuur één cijferpunt hoger (strenger) dan de 2F-cesuur.

Rekentoets 2A

In maart 2015 vond een pilot plaats van de rekentoets 2A, een rekentoets voor leerlingen in vmbo bb. De rekentoets zal ook worden ingezet in mbo-entree en mbo-2, zodat deze toets in 2016 zowel in het vmbo als in het mbo zal worden afgenomen. In 2015 heeft de syllabuscommissie 2A een concept-addendum 2A opgeleverd. In november vond een consultatie plaats over de inhoud van deze aanvulling bij de syllabus via een digitale veldraadpleging.

Rekentoets 3S

Onder 50 scholen in het vo vond in maart een pilotafname plaats van de rekentoets 3S. Deze toets is bedoeld voor vwo-leerlingen voor wie de 3F-toets te gemakkelijk is. In de Kamerbrief van de bewindslieden van 6 oktober 2015 is aangekondigd dat deze toets in de toekomst wordt aangeboden voor vwo-leerlingen die dit zien als kans om te laten zien dat ze meer kunnen op het gebied van rekenen.

>> Zie voor aangepaste rekentoets (ER-toets) ook paragraaf 2.9, Kandidaten met een beperking

2.6 Centrale examens mbo

In 2015 vond een verdere opschaling plaats van de afnames via Facet. Vanaf het studiejaar 2015-2016 zijn de centrale examens in het mbo volledig via Facet afgenomen. Als opmaat naar een centraal examen Engels voor mbo-4 vonden in 2015 (pre)pilotafnames plaats. Nederlandse taal is inmiddels een verplicht examen geworden dat meetelt voor de diplomabeslissing.

De centrale (pilot)examens Nederlandse taal en rekenen bestaan in het mbo op twee niveaus: niveau 2F geldt voor de entree-opleiding, mbo-2 en mbo-3. Niveau 3F geldt voor mbo-4. Vanaf 2017-2018 geldt voor de niveau-4-opleidingen dat deelname aan het centraal examen Engels (niveau B1) verplicht zal zijn. Daarom is er een pilot gestart voor Engels mbo-4

Logistiek en organisatie

Het jaar 2015 stond in het teken van het opschalen van de afnames via het nieuwe afname-systeem Facet. Tot de zomervakantie konden instellingen de examens nog afnemen via ExamenTester of Facet. Vanaf de septemberafnames is examineren alleen nog mogelijk via Facet.

De centrale examens Nederlands, rekenen en Engels mbo-4 zijn gedurende vier afnameperiodes afgenomen. In totaal betrof het meer dan 400.000 afnames. Voor de zomervakantie verliep de afname via Facet nagenoeg probleemloos. Met een nieuwe versie van Facet op 1 juli zijn helaas problemen opgetreden tijdens de eerste twee afnameperiodes (september en november/december). Het algemene beeld is echter dat de examens over het algemeen zonder grote problemen afgenomen konden worden.

Op verzoek van de MBO Raad zijn in september 2015 twee extra afnamedagen Nederlands en rekenen 3F ingelast, zodat studenten die het rekenexamen nog moesten doen, nog voor 1 oktober hun diploma konden behalen. Bijna 4.000 studenten namen deel aan deze afnames. Doordat deze examens bestonden uit hergebruikte opgaven, was het mogelijk om direct de uitslag te verstrekken.

De cesuur voor Nederlandse taal 3F ligt op een hoger niveau dan de eerder toegepaste toets-cesuur, waardoor vergelijking van voldoendepercentages moeilijk is. Verder is vanaf periode 2

sprake van 'cijferdifferentiatie' voor entree- en niveau-2-studenten. Dat betekent dat die cesuur één cijferpunt lager ligt dan de referentiecesuur 2F. Vergelijking met voorgaande periodes en voorafgaande afnamejaren is daardoor lastig.

Engels mbo-4

In februari vond de pre-pilot Engels plaats waaraan 5.000 studenten deelnamen. Ook verscheen in februari de syllabus voor dit examen. Vanaf 2017-2018 is dit examen (lezen en luisteren op niveau B1) verplicht voor mbo-4-studenten. Engels is al wel een verplicht onderdeel van de diplomabeslissing, deelname aan het door het CvTE ontwikkelde centrale examen nog niet. Uit de evaluatie bleek dat zowel docenten als studenten tevreden waren over de opzet van dit examen. De eerste pilotafname vond plaats in december.

2.7 Staatsexamens vo

Net als voorgaande jaren is het aantal staatsexamenkandidaten toegenomen, met name in het voortgezet speciaal onderwijs. CINOP deed opnieuw een onderzoek en constateerde een zichtbare kwaliteitsverbetering ten opzichte van 2011.

Toename aantal kandidaten

Ook dit jaar is er weer een toename te constateren van het aantal kandidaten. Het betreft een groei van 7% reguliere kandidaten en 14% vso-kandidaten ten opzichte van vorig jaar. Sinds 2008 is de toename van kandidaten vso verdrievoudigd en van *regulier* bijna verdubbeld.

De toename in het vso is, zoals dat ook in de voorgaande jaren het geval was, toe te schrijven aan de groei van de basisberoepsgerichte en kaderberoepsgerichte kandidaten en aan de kwaliteitsslag die het vso heeft doorgemaakt als gevolg van de invoering van de *Wet Kwaliteit (v)so* in 2013. Dit laatste heeft een emancipatiegolf binnen het vso veroorzaakt. De vso-scholen zijn verplicht om voor alle leerlingen een ontwikkelingsperspectief vast te stellen, waarin onder meer staat naar welk vervolgbestemming ze kunnen doorstromen. Meer dan voorheen worden leerlingen nu in het 'uitstroomprofiel vervolgonderwijs' geplaatst. Zo komt voor leerlingen met een beperking het behalen van een (staatsexamen)diploma binnen bereik.

Deskundigheidsbevordering surveillanten en toezichthouders

Het voorjaar is voor de staatsexamens de periode van scholing en deskundigheidsbevordering. Nieuw dit jaar was de informatie- en instructiebijeenkomst voor surveillanten en toezichthouders uit het vo en vso. Het doel van deze bijeenkomst was aandacht te geven aan de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de surveillanten en toezichthouders in het kader van fraudepreventie en deskundigheidsbevordering. Na een prikkelende inleiding van de Stichting Examenkamer konden de 175 deelnemers kiezen uit workshops over tien verschillende onderwerpen, variërend van integriteit tot de techniek van de grafische rekenmachine, van identiteitscontrole tot toezichthouden op kandidaten met autisme.

Deskundigheidsbevordering nieuwe examinatoren

Elk jaar worden nieuwe examinatoren aangetrokken. Om examinatoren een goede start te geven voor het corrigeren van schriftelijke examens en het examineren van mondelinge examens vindt elk jaar een informatie- en instructiebijeenkomst plaats. Aandacht ging in het bijzonder uit naar de praktijk van de mondelinge examens. Nieuw dit jaar was de combinatie

van adaptief toetsen en de vraagstelling/beoordeling volgens de indeling naar reproductie-, toepassings- en inzichtvragen. Het protocolformulier bij de beoordeling van mondelinge examens is hierop aangepast met als gevolg een verbeterd zicht op het examenverloop.

Schriftelijke college-examens

In het kader van kwaliteitsverbetering is in 2015 bij de totstandkoming van de schriftelijke college-examens voor 2016 voor het eerst met *adviescommissies* gewerkt, onder meer bij de schrijfpodrachten voor de talen. Dit is in lijn met het ontwikkelproces bij de centrale examens waar gewerkt wordt met vaststellingscommissies. Per vak bekijkt een commissie van inhoudelijke experts kritisch het werk van de constructiegroep en voorziet de ontworpen college-examens van feedback. Deze werkwijze is dit jaar geëvalueerd. Gezien het succes van deze werkwijze en ook de verrijkende ervaring voor de constructeurs van de examens, is de toevoeging van adviescommissies omgezet in staand beleid.

Vervolgonderzoek CINOP

Deze zomer heeft CINOP de mondelinge college-examens opnieuw kritisch onder de loep genomen. In 2011 voerde CINOP voor het CvTE een nulmeting uit, waarbij de onderzoekers een documentenonderzoek deden, met examenfunctionarissen spraken en examens bijwoonden en analyseerden. Het onderzoek in 2015 kijkt terug op de aanbeveling uit 2011 en bouwt tevens verder door op de ingezette lijn van de nulmeting. Dit om na te gaan in welke mate uitvoering is gegeven aan de aanbevelingen uit het eerder onderzoek, namelijk: verdere standaardisatie van de mondelinge examens, toegankelijke en heldere informatie voor de kandidaten en verdere professionalisering van de examenbetrokkenen.

CINOP constateerde:

'Er is sprake van een zichtbare kwaliteitsverbetering van het mondelinge college-examen. (...) Bij nagenoeg alle onderzoeksitems is sprake van een verbetering ten opzichte van 2011. Examinatoren hebben een meer professionele houding, geven duidelijkere instructies, stellen de kandidaten meer op hun gemak, nemen het examen af volgens inhoudelijke en procedurele afspraken et cetera. Ook de manier waarop de examinatoren na afloop van het examen tot een oordeel komen en de wijze waarop zij dit verantwoorden op het protocol is verbeterd. Nota bene: de kwaliteit van het mondelinge college-examen is tijdens de nulmeting in 2011 reeds met een voldoende beoordeeld.'

2.8 Staatsexamens Ntz

In het onderwijsveld van de staatsexamens Ntz hebben zich recentelijk verschillende ontwikkelingen voorgedaan. Die hebben geleid tot veranderingen in de deelname aan de examens. Het CvTE heeft ook nieuwe middelen en wegen gezocht om de doelgroepen voor de examens op de juiste wijze en de juiste plaatsen te kunnen benaderen.

Als gevolg van al deze veranderingen zijn promotie en voorlichting op steeds meer verschillende en nieuwe doelgroepen gericht. Dat vraagt veel tijd en energie. Het CvTE voert deze activiteiten uit in samenwerking met het *Steunpunt Staatsexamens Ntz* van het Kennisinstituut voor Taalontwikkeling in Amsterdam (ITTA).

Basiseducatie

Nt2-cursussen die plaatsvinden in het kader van de basiseducatie zijn door een recente wetswijziging voor een deel naar de open markt verplaatst. ROC's zullen in de komende tijd per jaar hun aandeel in dit werk inleveren (25%, 50%, 75% en 100%). Gemeenten kopen dan zelfstandig, via aanbestedingen, cursussen in voor nieuwkomers, oudkomers en andere groepen anderstaligen (arbeidsmigranten, ouders van schoolgaande kinderen en bijstandsgerechtigden).

Inburgeraars zijn sinds 2013 zelf financieel verantwoordelijk voor hun Nt2-opleidingen; binnen drie jaar moeten zij voldoen aan hun inburgeringseis. Men moet in ieder geval het Inburgeringsexamen halen (niveau A2 van het Europees Referentiekader) ofwel het diploma *Staatsexamen Nt2 Programma I of II* (niveau B1 en B2). De inburgering is dienstverlening geworden. Via de website van het CvTE, de website van DUO en middels brochures, nieuwsbrieven en informatiestands, wordt informatie over de staatsexamens Nt2 verspreid.

Er komen veel vluchtelingen naar Nederland. Ook statushouders kopen hun eigen Nt2-cursussen en hun examen in. Zij kunnen daarvoor geld lenen bij DUO (maximaal € 10.000,-). Wanneer ze geslaagd zijn voor hun examen wordt deze schuld kwijtgescholden. De vluchtelingen worden bij de inkoop van cursussen vaak geholpen door vrijwilligers van Vluchtelingenwerk en vergelijkbare organisaties als het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA). Vluchtelingstudenten worden vaak geholpen door het UAF (University Assistance Fund).

Buitenlandse studenten

Het aantal buitenlandse studenten aan hogescholen en universiteiten neemt jaarlijks toe; zowel EU-studenten als niet-EU-studenten. Het hoger onderwijs biedt een steeds groter deel van de opleidingen in het Engels aan. Steeds meer buitenlandse studenten kiezen voor een Engelstalige opleiding. Tegelijkertijd zijn er campagnes die erop gericht zijn buitenlands talent voor de Nederlandse arbeidsmarkt te behouden. Het CvTE geeft aan deze laatste groep studenten voorlichting over de taaleisen voor hogeropgeleiden in Nederlandse bedrijven en instellingen.

2.9 Kandidaten met een beperking

De Wet gelijke behandeling op grond van chronische ziekte of handicap verplicht de school, ook bij centrale examens en toetsen in het voortgezet en middelbaar onderwijs en bij de Centrale Eindtoets in het primair onderwijs, om de wijze van examinering aan te passen. Bij centrale toetsen en examens moet de school blijven binnen de kaders die volgen uit de regelgeving rondom de examens en de exameneisen. Dat maakt soms direct overleg met het CvTE noodzakelijk.

Sinds enkele jaren geldt daarbij de volgende procedure: binnen bepaalde kaders kan de school zelf beslissen. Het gaat dan vooral om relatief vaak voorkomende beperkingen met geaccepteerde aanpassingen. Als de belemmeringen met die standaardaanpassingen niet worden weggenomen, neemt de school contact op met het CvTE.

Maatwerk

Het gaat dan veelal om complexe combinaties van beperkingen. In dat geval wordt in overleg naar een adequate aanpassing gezocht, waarbij onorthodoxe oplossingen niet worden geschuwd. Maatwerk *pur sang*. Die taakverdeling is inmiddels bekend en scholen komen tegenwoordig ook vaak eerder dan voorheen met hun vragen, bijvoorbeeld als de leerling aan de bovenbouw begint. Maatwerk blijkt in het voortgezet onderwijs jaarlijks bij circa 50 leerlingen nodig.

In het afgelopen schooljaar zijn ook de staatsexamens, onder andere voor kandidaten van het voortgezet speciaal onderwijs (vso), bij deze procedure ondergebracht. Het ligt voor de hand dat op deze scholen relatief veel leerlingen met een beperking zitten. In goed overleg met DUO, die de logistiek van de staatsexamens regelt, en met de scholen, is een en ander soepel verlopen.

Rekenen

Nu rekenen door het algemene beleid meer op de agenda staat, worden rekenproblemen bij examinering sneller zichtbaar. Beperkingen op het terrein van rekenen, en de daarvoor noodzakelijke, aangepaste rekentoetsen en -examens vroegen daarom dit jaar veel aandacht. De experimentele aangepaste rekenexamens (de zogenoemde ER-examens) bleken maakbaar voor de doelgroep. Vanaf het schooljaar 2015-2016 maken deze aangepaste ER-toetsen voor leerlingen met ernstige rekenproblemen deel uit van het reguliere aanbod in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

In het primair onderwijs wordt onderzocht hoe recht kan worden gedaan aan de leerling met ernstige rekenproblemen zonder de meetwaarde van de Centrale Eindtoets te verstoren. Ook zijn er stappen gezet in de richting van meer aanpassingen voor leerlingen met een visuele beperking. Daarbij wordt vooral onderzocht hoe de toekomstige digitale en adaptieve eindtoets kan worden aangepast. Aanpassing van digitale toetsen is een complexe uitdaging, maar biedt ook mogelijkheden die bij papieren toetsing ontbreken.

2.10 Centrale examens in het Caribisch deel van het Koninkrijk

Het Caribisch deel van het Koninkrijk bestaat uit de zes eilanden Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het CvTE heeft met alle zes te maken maar op een verschillende manier.

Curaçao, Aruba en Sint Maarten zijn zelfstandige landen in het Koninkrijk, die hun eigen onderwijsbeleid bepalen. Vanwege de doorstroming naar (met name) het hoger onderwijs in Nederland willen zij daarbij wel nauw aansluiten bij, en dus op de hoogte zijn van, de ontwikkelingen in Nederland. Het contact tussen het CvTE en de examenbureaus van deze drie eilanden speelt daarin een belangrijke rol.

Bonaire, Sint Eustatius en Saba worden sinds 10 oktober 2010 aangeduid als ‘bijzondere gemeenten’ of ook wel als ‘Caribisch Nederland’. Vanaf dat moment geldt de Nederlandse onderwijswetgeving. Dat vereist wel dat bij examinering met de lokale context rekening wordt gehouden.

Curaçao, Aruba en Sint Maarten

Met de examenbureaus van Curaçao, Aruba en Sint Maarten, voert het CvTE al jaren een intensief en praktisch overleg over allerlei uitvoeringszaken. Daarbij is sprake van een win-winsituatie: enerzijds profiteren de drie landen van de Nederlandse examenproductie die voor hen als kleine landen niet haalbaar is, anderzijds bieden de drie ook steun aan het CvTE bij de noodzakelijke aanpassingen en de logistiek voor de examens op Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

Vanwege de invoering van de rekentoets en de daarvoor noodzakelijke computerafname in Facet, leeft bij de betrokkenen de wens om het contact te verdiepen en projectmatiger te organiseren. Zowel op Curaçao als in Nederland is de afhandeling aan de inspectie. Dankzij de directe contacten tussen de examenbureaus is de informatie-uitwisseling tussen de inspecties verzekerd.

Bonaire, Saba en Sint Eustatius

Op Bonaire werden in 2015 op het vmbo voor het eerst examens volledig volgens Nederlandse regels afgenomen. Waar nodig zijn inhoudelijke aanpassingen gedaan aan de lokale context, zoals het aanpassen van vragen over de ov-chipkaart en van informele Nederlandse taal ('hij is de pineut'). Dit is met name van belang voor leerlingen in de beroepsgerichte leerweg.

Logistiek was met name de afhandeling van de tweede correctie een zware opgave voor zowel de school, DUO als het CvTE. Met de ervaringen van dit jaar zijn voor volgende jaren afspraken gemaakt die leiden tot een effectiever proces. Voor het eerst was op Bonaire de Nederlandse slaag-zakbeslissing (CE-eis) van toepassing. Net als in Nederland leidden de aangescherpte eisen niet tot een toename van het aantal afgewezen kandidaten. De eindresultaten waren beter dan vorig jaar. Ook op Bonaire bleken docenten goed in staat samen met de leerlingen in te spelen op de veranderde eisen, met niveauverhoging als effect.

De examens op Sint Eustatius vallen in 2016 voor het eerst onder de Nederlandse regels. Aan de overgang is afgelopen jaar op de school daar, in overleg met het CvTE, hard gewerkt. Complicerend voor de school is dat tegelijkertijd in de onderbouw de transitie naar Engelstalig onderwijs plaatsvindt. Voor Saba waren er geen grote veranderingen en zijn die ook niet op komst: het eiland had al in de Antilliaanse periode Engelstalig onderwijs en dito examens, en heeft die bij de overgang naar Nederland behouden.

De genoemde activiteiten betreffen uitsluitend het voortgezet onderwijs. De Centrale Eindtoets po en de centrale examens in het mbo zijn op Bonaire, Saba en Sint Eustatius nog niet voorgeschreven.

2.11 Computereksamensysteem Facet in ontwikkeling

Facet is in 2015 opgeleverd door DUO en voor verder beheer aan DUO overgedragen. Tegelijkertijd wordt Facet nog doorontwikkeld. Een nieuwe ontwikkeling daarbij is dat andere partijen belangstelling tonen voor dit examenproduct. Iets wat door de overheid wordt toegejuicht; Facet is immers met publiek geld tot stand gekomen en het zou mooi zijn om delen ook weer aan de maatschappij te kunnen teruggeven.

In 2015 is er flink doorgebouwd aan Facet. Er zijn nieuwe vraagtypes bijgekomen voor de diagnostische tussentijdse toets, voor de centrale examens in het vmbo bb en kb is de tweede correctie ingericht en er is een begin gemaakt om Facet ook geschikt te maken voor de adaptieve Centrale Eindtoets po. Ook wordt Facet aangepast voor de examens van Nederlands als tweede taal. Hiervoor is het nodig om spraak op te kunnen nemen en te beoordelen.

Facet is in 2015 verhuisd: van de infrastructuur bij DUO naar een 'cloud'. Dit maakt het mogelijk om grotere aantallen afnames te kunnen ondersteunen. Het aantal afnames dat in Facet heeft plaatsgevonden, is aanzienlijk. Hoewel Facet 4.0 met name na de zomer de nodige opstartproblemen heeft gekend, kunnen we over het algemeen spreken van goed draaiende examensoftware.

Interesse van andere partijen

In 2015 is er vanuit verschillende partijen (uitgeverijen, scholenveld) veel interesse getoond, met name voor het gebruik van Facet voor andere toetsen en examens. Zo zou een aantal mbo-instellingen Facet graag gebruiken voor hun eigen instellingsexamens zodat studenten met maar één digitaal examensysteem hoeven te werken. Ook vanuit het hoger onderwijs is belangstelling getoond. Een uitgeverij heeft gevraagd of ze de digitale rekenmachine in Facet mag gebruiken op haar oefenwebsite. Ook de andere aanbieders van eindtoetsen voor het basisonderwijs moeten gebruik kunnen maken van Facet.

Al deze ontwikkelingen hebben geleid tot een discussie over het breder beschikbaar stellen van Facet. Samen met OCW, DUO, de sectorraden en de geïnteresseerden bespreekt het CvTE of en zo ja, hoe Facet beschikbaar gesteld kan worden. Deze discussie is uitdagend, er zitten veel aspecten aan het breder vrijgeven van Facet. Thema's als 'open source', Facet als dienst en marktverstoring maken onderdeel uit van deze discussie.

Inspanning bekroond

Facet is gebouwd volgens het principe van open source en open standaarden. Een van de open standaarden die gebruikt wordt is QTI (Question and Test Interoperability). De QTI-standaard is van groot belang voor het onderwijs om toets- en examenmateriaal onderling uit te wisselen. Doordat de inhoud van examens en toetsen op deze manier losgekoppeld is van de afnamespeler die een school of instelling gebruikt, is het mogelijk om de inhoud van examens uit te wisselen.

Om het gebruik van deze QTI-standaard te vergroten, werkte het CvTE in 2015 nauw samen met de standaardisatie-organisaties Edustandaard en IMS. Op deze manier wil het CvTE een rol spelen in de verdere ontwikkeling en acceptatie van de standaard. Het gebruik van QTI heeft Facet veel opgeleverd, het CvTE vindt het nu tijd om de opbrengst daarvan terug te geven aan de partijen die deze open standaard gebruiken en ontwikkelen. Als erkenning hiervoor heeft het CvTE een award gekregen van IMS.

Feiten en cijfers 2015

Centrale Eindtoets po

Aantal leerlingen Centrale Eindtoets in 2015, naar toetsversie en schooltype

	Papier		Digitaal		Totaal
	B	N	B	N	
	CET B	CET N	DCET B	DCET N	
Basisschool	125.839	30.043	1.233	2.143	159.258
Inspectielocatie	2.232	590	22	42	2.886
Particulier basisonderwijs	50	9	4	16	79
Speciaal basisonderwijs (sbo)	609	964	87	54	1.714
Speciaal onderwijs (so)	0	0	0	0	0
Scholen buitenland (NOB)	224	18	0	35	277
Overig	14	0	0	0	14
Totaal	128.968	31.624	1.346	2.290	164.228

Aantal leerlingen bij wie de Centrale Eindtoets is afgenomen, onderscheiden naar schooltype*

Schooltype	Aantal	Percentage
Basisschool	159.258	96,97%
Inspectielocatie	2.886	1,76%
Particulier basisonderwijs	79	0,05%
Speciaal (basis)onderwijs (sbo/so)	1.714	1,04%
Scholen buitenland (NOB)	277	0,17%
Overig	14	0,01%
Totaal	164.228	100%

* In de papieren versie die naar een beperkt aantal betrokkenen is gezonden staat per abuis: 'Aantal scholen'. Dit is niet juist en dit is in deze versie verbeterd.

Aantal uitgebrachte schooladviezen uitgesplitst naar brugklatype

brugklatype*	Aantal	Percentage	Meervoudige brugklatype
bb	22.821	14,07	bb & bb en kb
kb	17.105	10,54	bb en kb & kb
gt	41.447	25,55	gt & gt en havo
havo	48.657	29,99	havo & havo en vwo
vwo	32.193	19,84	vwo
totaal	162.223	100,00	

* Scholen mogen een schooladvies afgeven dat maximaal twee aansluitende niveaus omvat. De CET heeft die overlap meegenomen in het advies van het best passende brugklatype (bb = bb & kb etc.) Zie voor een uitgebreidere toelichting tabel 7 in de *Terugblik 2015. Resultaten Centrale Eindtoets 2015*.

Centrale examens vo

Totaal aantal kandidaten

De vermelde aantallen zijn de aantallen ingeschreven kandidaten bij het begin van het cursusjaar, zoals verstrekt door DUO. (bron: Cito)*

	vmbo bb	vmbo kb	vmbo gl/tl	havo	vwo	totaal
2010	23.052	32.605	55.183	54.450	40.900	206.190
2011	21.935	28.366	52.824	56.700	39.900	199.725
2012	20.694	28.098	53.662	57.037	39.691	199.182
2013	20.441	27.700	56.194	55.253	38.412	198.000
2014	20.858	28.716	57.311	55.771	37.536	200.192
2015	21.174	29.809	59.531	58.400	38.734	207.648

* De aantallen kandidaten zijn gebaseerd op het aantal door scholen bestelde centrale examens bij DUO. Het aantal kandidaten dat feitelijk examen doet, ligt gemiddeld genomen enkele procenten lager omdat scholen bij het opgeven van de aantallen soms een zekere marge aanhouden.

Aantal centrale examens vo exclusief digitale examens

Het CvTE stelt, voor wat betreft de centrale examens en toetsen voor het vo, middels syllabi de examenstof vast. Tevens geeft het de opdracht om de opgaven tot stand te brengen en deze vast te stellen. Daarnaast is het CvTE onder meer belast met het bepalen van het

examenrooster, de toegestane hulpmiddelen en de beoordelingsnormen. Hieronder het totaal aantal papieren centrale examens voor de drie tijdvakken (eerste, tweede en derde tijdvak) in 2015 en de jaren daarvoor (bron: Cito).

schooltype	1 ^e tijdvak	2 ^e tijdvak (herkansing)	3 ^e tijdvak (augustus)	totaal
havo/vwo	65	62	60	187
vmbo algemene vakken	50	49	48	147
vmbo beroepsgericht	104	2	2	108
totaal	219	113	110	

Aantal uitgeleverde digitale examens en toetsen

Naast de centraal schriftelijke examens op papier, zijn er centrale examens en toetsen waarbij de computer wordt gebruikt. Voor de meeste examens wordt Facet gebruikt. Dit is examensoftware waarin de vraag wordt getoond en het antwoord wordt gegeven. Ook de correctie vindt in Facet plaats.

In het vo worden in Facet aangeboden: de centrale examens vmbo bb en kb, de minitoetsen als onderdeel

van de cspe's en de rekentoets. Daarnaast worden voor de cspe's een aantal ICT-applicaties ingezet, zoals een boekhoudprogramma of CAD-programmatuur. Bij de kunstvakken vmbo gl/tl, havo en vwo schrijven kandidaten hun antwoorden op papier en wordt de computer als hulpmiddel gebruikt om de bronnen te tonen (in Autoplay).

schooltype	digitale examens	aantal vakken
vmbo bb	algemene vakken (flexibel) m.u.v. Frans, Spaans, Turks en Arabisch	10
vmbo kb	algemene vakken (flexibel) m.u.v. Frans, Spaans, Turks en Arabisch	10
vmbo gl/tl	muziek, dans, drama (bronnen in Autoplay)	3
havo	kunst (algemeen), muziek (bronnen in Autoplay)	2
vwo	kunst (algemeen), muziek (bronnen in Autoplay)	2
vmbo beroepsgericht	minitoetsen en ICT-opdrachten cspe's (oude stijl)	82
vmbo beroepsgericht	minitoetsen en ICT-opdrachten cspe's (profielvakken)	27

Toets- en Examenlijn 2015

Om de beantwoording van alle vragen over examens te stroomlijnen is er het *Examenloket*. Dit Examenloket is sinds maart 2014 de algemene ingang voor alle vragen over examens en over de rekentoets in het voortgezet onderwijs. Bij specifieke, inhoudelijke vragen over de centrale examens of de rekentoets vo

neemt de Toets- en Examenlijn van het CvTE de beantwoording van de vragen van het Examenloket over. De Toets- en Examenlijn beantwoordt vragen en opmerkingen naar aanleiding van de centraal-examenopgaven, rekenopgaven en correctievoorschriften vo.

Aantal vragen Toets- en Examenlijn

	Toets- en Examenlijn vo*	Percentage van totaal
vmbo	296	19%
havo/vwo	451	28%
overige	852	53%
totaal	1599	100%

* Periode 31 maart t/m 1 juli 2015

Rekentoets vo

Rekentoets vo: aantal kandidaten per niveau en opleiding per periode

Rekentoets vo	2F bb	2F kb	2F gl/tl	3F havo	3F vwo	Totaal
Aantal kandidaten maart 2015	15.000	22.000	44.000	47.000	27.000	155.000
Aantal kandidaten juni 2015	15.000	22.000	35.000	33.000	14.000	119.000
Totaal	30.000	44.000	79.000	80.000	41.000	274.000

Rekenen ER vo: aantal kandidaten

2015	aantal deelnemers
vmbo-bb	668
vmbo-kb	546
vmbo-gt	672
havo	349
vwo	30

Centrale examens mbo

Rekenen: aantal kandidaten naar opleiding per afnameperiode

Rekenen	Rekenen 2F mbo-2 en -3 (incl. entree)	Rekenen 3F mbo-4
Aantal kandidaten jan/feb 2015	28.600	25.700
Aantal kandidaten mrt/apr 2015	35.400	29.500
Aantal kandidaten mei/jun 2015	-	14.300
Aantal kandidaten sept 2015	-	2.600
Aantal kandidaten nov/dec 2015	21.700	35.500
Totaal	85.700	107.600

Nederlandse taal: aantal kandidaten naar opleiding per afnameperiode

Nederlandse taal	Nederlandse taal 2F mbo-2 en -3 (incl. entree)	Nederlandse taal 3F mbo-4
Aantal kandidaten jan/feb 2015	27.300	25.900
Aantal kandidaten mrt/apr 2015	32.000	25.300
Aantal kandidaten mei/jun 2015	-	11.100
Aantal kandidaten sept 2015	-	1.600
Aantal kandidaten nov/dec 2015	42.100	33.700
Totaal	101.400	97.600

Engels mbo-4: aantal kandidaten pre-pilot en eerste pilotafname

Engels	
Aantal kandidaten pre-pilot feb 2015	5.000
Aantal kandidaten pilotafname dec 2015	20.400
Totaal	25.400

Rekenen ER mbo: aantal kandidaten naar opleiding

2015	aantal deelnemers
mbo-2	62
mbo-3	53
mbo-4	143

Staatsexamens vo

In 2015 is er opnieuw een toename van het aantal kandidaten te constateren voor zowel individuele kandidaten als voor vso-kandidaten. De mogelijkheid

voor bb- en kb-kandidaten om ook staatsexamen te doen en de grotere diploma-gerichtheid van vso-scholen speelt hierbij een rol.

Totaal aantal kandidaten

	vso	vmbo en havo/vwo (niet afkomstig van vso-scholen)	totaal
2010	2.009	2.703	4.712
2011	2.284	2.853	5.137
2012	2.746	3.198	5.944
2013	2.851	3.379	6.230
2014	3.600	3.459	7.059
2015	4.089	3.713	7.802

Verhouding mondelinge en schriftelijke examens

De staatsexamens vmbo, havo en vwo bestaan evenals de eindexamens vo uit twee gedeelten: het centraal eindexamen en het college-examen. Het centraal (schriftelijk) examen is identiek aan het centraal examen van de reguliere scholen en wordt ook op

hetzelfde moment afgenomen. Het college-examen bestaat uit een mondeling examen, bij een aantal vakken aangevuld met een schriftelijk of praktisch college-examen.

schriftelijk	vmbo	havo	vwo	totaal
2010	1.737	6.409	5.571	13.717
2011	1.783	6.573	4.775	13.131
2012	1.505	6.140	5.167	12.812
2013	1.546	6.141	5.227	12.914
2014	1.813	5.795	5.131	12.739
2015	1.688	5.541	6.207	13.436

Aantal mondelinge examenafnames staatsexamens vo

mondeling	vmbo	havo	vwo	totaal
2010	1.267	3.771	2.996	8.034
2011	1.332	3.939	3.047	8.318
2012	1.356	4.492	3.748	9.596
2013	1.595	4.788	3.971	10.354
2014	1.598	4.038	3.689	9.325
2015	1.430	3.729	4.570	9.729

Aantal uitgegeven diploma's

schooltype	2015	2014	2013	2012	2011	2010
vwo - deels inwisseling ¹	188	202	206	157	163	122
vwo - volledig pakket ²	5	3	5	2	9	7
vwo - uitsluitend inwisseling ³	7	21	33	36	55	29
totaal vwo	200					
havo - deels inwisseling	403	416	332	329	257	282
havo - volledig pakket	46	63	73	42	57	32
havo - uitsluitend inwisseling	3	8	5	20	20	51
totaal havo	452					
vmbo-tl - deels inwisseling	489	462	438	361	324	308
vmbo-tl - volledig pakket	368	386	338	282	329	282
vmbo-tl - uitsluitend inwisseling	15	15	623	4	3	10
vmbo-tl o.g.v. gl - uitsluitend inwisseling	672	666	10	731	686	646
vmbo-bb, kb en gl - deels inwisseling	15	15	17	14	33	11
vmbo-bb, kb en gl - volledig pakket	-	-	-	-	-	-
vmbo-bb, kb en gl - uitsluitend inwisseling	2	1	8	1	8	2
totaal vmbo	1561					
totaal	2.213	2.258	2.088	1.979	1.944	1.782

1. Deels inwisseling: kandidaten leggen examens af in een aantal vakken en wisselen vervolgens de verkregen cijferlijst met de eerder verkregen cijferlijst in voor een diploma.
2. Volledig pakket: kandidaten leggen examens af in alle vakken die nodig zijn voor het behalen van een diploma.
3. Uitsluitend inwisseling: kandidaten verkrijgen het diploma uitsluitend door inwisseling van een cijferlijst.

Staatsexamens Nt2

Met het behalen van het diploma *Staatsexamens Nt2* kunnen anderstalige kandidaten laten zien dat ze de Nederlandse taal voldoende beheersen om in Nederland te kunnen werken of studeren. Een examenprogramma bestaat uit vier onderdelen: lezen, luisteren, schrijven en spreken. Als een kandidaat voor alle vier examenonderdelen is geslaagd, krijgt hij het diploma *Staatsexamens Nt2*.

Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijke voor de inhoud en de organisatie van de staatsexamens Nt2. Dit houdt onder meer in dat het CvTE belast is met het verstrekken van exameninformatie, tot stand brengen en vaststellen van opgaven, inschrijven van kandidaten en het uitreiken van diploma's en certificaten. Voor een complete opsomming van de taken wordt verwezen naar de *Wet College voor toetsen en examens*.

Aantal deelnemingen staatsexamens Nt2

	programma I	programma II	totaal
2010	27.330	23.000	50.330
2011	39.750	27.800	67.550
2012	49.191	27.852	77.043
2013	30.876	20.107	50.983
2014	17.474	17.026	34.500
2015	12.488	14.804	27.292

Aantal unieke kandidaten staatsexamens Nt2

	programma I	programma II	totaal
2010	9.756	7.965	17.721
2011	13.743	9.694	23.437
2012	16.126	9.494	25.620
2013	10.118	6.661	16.779
2014	5.186	4.743	9.929
2015	4.183	4.577	8.760

Aantal uitgegeven waardepapieren, staatsexamens Ntz

	certificaten	diploma's (rechtstreeks)	diploma's (inwisselingen)	diploma's totaal
2010	9.544	3.980	1.796	5.776
2011	12.783	4.910	2.269	7.179
2012	14.806	4.828	2.905	7.733
2013	10.179	3.827	2.676	6.503
2014	6.977	2.701	1.826	4.527
2015	5.540	2.140	1.656	3.796

Jaaroverzicht officiële regelingen, publicaties en mededelingen

titel	grondslag	publicatiedatum
Regeling aangewezen vakken tweede tijdvak centrale examens 2015	Wet CVTE artikel 2 lid 6 b; Eindexamenbesluit VO art 37 lid 4	26-02-2015; SC 2015-5297
Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen VO 2015	Wet CVTE artikel 2 lid 2 d	27-02-2015; SC 2015-5321
Regeling omzetting scores in cijfers centrale examens en rekentoets VO 2015	Wet CVTE artikel 2 lid 2 e, en artikel 2a	17-04-2015; SC 2015-10419
Regeling beoordelingsnormen staatsexamens VO en VO BES 2015	Wet CVTE artikel 2 lid 4	28-02-2015; SC 2015-5302
Regeling vaststelling syllabus centraal examen mbo Nederlandse taal referentieniveau 2F	Wet CVTE artikel 3; Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB artikel 6, eerste lid onderdeel a	18-03-2015; SC 2015-7199
Regeling examenprotocol centrale examinering mbo 2015	Wet CVTE artikel 3; Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB artikel 6, eerste lid onderdeel j	18-03-2015; SC 2015-7200
Regeling beoordelingsnormen staatsexamen NT2 2015	Wet CvTE artikel 2, lid 5, onderdeel c	02-03-2015; SC 2015-5515
Afnameperiodes Centrale Eindtoets primair onderwijs, schooljaar 2015-2016	Wet CVTE artikel 2 lid 6, onderdeel b	04-05-2015; SC 2015-12036
Regeling syllabi centrale examens VO 2017	Wet CVTE artikel 2 lid 2 f	19-08-2015; SC 2015-25357
Extra afnamedagen eerste tijdvak (P1) centrale examinering mbo, studiejaar 2015-2016	Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB, artikel 6 lid 3	07-05-2015; SC 2015-12214
Regeling toetsreglement van de centrale eindtoets PO schooljaar 2015-2016	Toetsbesluit PO artikel 7	30-06-2015; SC 2015-17781
Wijziging van de Regeling beoordelingsnormen en de daarbij behorende scores centrale eindtoets PO	Wet CVTE artikel 2 lid 6, onderdeel e	30-06-2015; SC 2015-17794
Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens VO 2017	Wet CVTE artikel 2 lid 2 g	01-07-2015; SC 2015-17796
Rooster voor de centrale examens van de eindexamens en de staatsexamens voortgezet onderwijs in 2017	Wet CVTE artikel 2 lid 2 a en b	09-12-2015; SC 2015-44367
Regeling digitale centrale examinering mbo (2015)	Wet CVTE artikel 3; Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB artikel 6, eerste lid onderdeel e	01-07-2015; SC 2015-17806

titel	grondslag	publicatiedatum
Tijdvakken centrale examinering mbo, studiejaar 2016-2017	Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB, artikel 6 lid 3	01-07-2015; SC 2015-17816
Regeling examenreglement en PTA staatsexamens VO 2016	Wet CVTE artikel 2 lid 3; Staatsexamenbesluit VO art 13 lid 1 en 2	09-12-2015; SC 2015-44362
Regeling examenreglement staats-examens NT2 2016	Wet CVTE artikel 2 lid 5 a; Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 2	27-08-2015; SC 2015-26780
Wijziging Regeling toetswijzer eindtoets PO	Wet CVTE artikel 2 lid 6, onderdeel c en d	21-10-2015; SC 2015-35909
Aanmeldprocedure Staatsexamens NT2 2017	Wet CVTE artikel 2 lid 5 a; Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 1	17-12-2015; SC 2015-45972
Regeling examenprogramma Staatsexamens NT2 2017	Wet CVTE artikel 2 lid 5 a; Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 1	17-12-2015; SC 2015-45977
Wijziging Regeling beoordelings-normen Staatsexamen NT2 2015	Wet CvTE artikel 2, lid 5, onderdeel c	28-10-2015; SC 2015-36991
Werkprogramma 2016	Wet CvTE artikel 8	13-04-2015

Overzicht voorlichting en informatiebronnen

College voor Toetsen en Examens

- www.hetcvte.nl
- Informatievoorziening via twitteraccount @hetcvte

Centrale Eindtoets po

- www.centraleeindtoetspo.nl
- Informatievoorziening via Twitteraccount @cvteeindtoetspo
- Brochure *De Centrale Eindtoets in 2016, informatie voor scholen*
- Ouderkrant *De Centrale Eindtoets in 2016, informatie voor ouders*

Centrale examens vo

- Maart- en Septembermededelingen, zie www.examenblad.nl
- Toets- en Examenlijn voor vragen van docenten gedurende afnameperiode
- www.examenblad.nl - hieraan is een mailsysteem gekoppeld waarmee scholen gericht geïnformeerd kunnen worden.
- www.mijneindexamen.nl
- Voorlichtingsfilm over totstandkoming centrale examens en normering:
https://www.hetcvte.nl/item/voorlichtingsfilm_centrale_examens
- Normering via <https://www.hetcvte.nl/item/examencyclus>
- Naar relevantie en/of behoefte vindt terugkoppeling plaats op evaluaties en/of examenbesprekingen van vakverenigingen.

Centrale rekentoets vo en rekenexamens mbo

Behalve via de reguliere kanalen Examenblad.nl en Examenbladmbo.nl is informatie verstrekt op de volgende wijzen:

- Voorlichtingsfilm over constructie en normering:
De rekentoets & het rekenexamen, hoe komen ze tot stand?
zie: https://www.hetcvte.nl/item/voorlichtingsfilm_totstandkoming
- Voorbeeldtoetsen en -examens via: <http://oefenen.facet.onl>

Centrale examens mbo

- Brochure *Centrale (pilot)examens in het mbo: Nederlandse taal, rekenen en Engels* (studiejaar 2015-2016)
- www.examenbladmbo.nl - hieraan is een mailsysteem gekoppeld waarmee instellingen gericht geïnformeerd kunnen worden.

Staatsexamens vo

- Staatsexamenregelingen, vakinformatie en procedures, via:
<https://www.duo.nl/particulier/staatsexamenkandidaat/>

Staatsexamens Nt2

- Informatie ten behoeve van zaken als aanmelding, betaling, uitslag via DUO/Examendiensten: <https://www.duo.nl/particulier/staatsexamenkandidaat/>
- Inhoudelijke informatie over de examens, wat er van deelnemers verwacht wordt, voorbeeldexamens, adressen van instituten waar cursussen worden gegeven, specifieke informatie voor mensen die doorverwijzen en staatsexamenregelingen en procedures via de website van het CvTE: www.staatsexamensnt2.nl
- Staatsexamens Nt2, Informatiebulletin voor beroepsopleidingen, werkgevers en gemeenten

Omgaan met fouten, klachten en bezwaren

Als verantwoordelijke voor centrale examens heeft het CvTE een taak bij de behandeling van vragen en klachten over onvolkomenheden in de centrale toetsen en examens en over afnames die onder verantwoordelijkheid van het CvTE plaatsvinden (staatsexamens Ntz en staatsexamens vo). Via de daarvoor beschikbare kanalen zoals de Toets- en Examenlijn en online contactformulieren weten professionals in het onderwijs het CvTE goed te vinden. Over de uitvoering van staatsexamens vo en Ntz hebben belanghebbenden de mogelijkheid om te reageren via de website van uitvoeringsorganisatie DUO.

Klachten over de gang van zaken bij een afname van een centraal examen vo horen thuis bij de inspectie. Deze overlegt met het CvTE over passende maatregelen die recht doen aan de kandidaat. Over gedragingen van (medewerkers van) het CvTE kan een belanghebbende conform de Algemene wet bestuursrecht (AWB) een klacht indienen via het klachtenformulier op www.hetcvte.nl (Contact).

Het CvTE heeft in 2015 zeven verzoeken in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) ontvangen en afgehandeld. Naar aanleiding van één Wob-verzoek is een bezwaar ingediend.

Centrale Eindtoets po

Over de Centrale Eindtoets po zijn bij het CvTE geen klachten binnengekomen.

Centrale examens vo

	klachten	bezwaren	beroepszaken
2010	1	0	0
2011	3	1	0
2012	7	1	1
2013	9	0	1
2014	4	1	0
2015	0	1	0

In 2015 zijn er geen klachten ingediend. Er is één bezwaar ingediend en dit is afgehandeld.

Centrale examens mbo

Over de centrale examens mbo zijn bij het CvTE geen klachten binnengekomen.

Staatsexamens vo

	klachten	bezwaren
2010	27	61
2011	11	46
2012	17	21
2013	20	60
2014	11	56
2015	23	55

Het aantal klachten en bezwaren in relatie tot het aantal kandidaten is beperkt. Er is sprake van een toename; het merendeel van de klachten is echter ongegrond verklaard. De klachten handelden over incidenten in examenzalen, bejegening, organisatie en kwaliteit van dienstverlening. Bij de bezwaren zijn geen bijzondere ontwikkelingen aan te wijzen. De bezwaren hadden betrekking op aanmelding, betaling, het inleveren van werkstukken, verzoeken om uitstel.

Staatsexamens Ntz

	klachten en bezwaren
2010	34
2011	64
2012	43
2013	30
2014	26
2015	36

Lijst van gebruikte afkortingen

CE	centraal examen (vo en mbo)
Cito	Stichting Cito, Instituut voor Toetsontwikkeling
COA	Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers
cspe	centraal schriftelijk en praktisch examen (beroepsgericht)
CvTE	College voor Toetsen en Examens
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DTT	diagnostische tussentijdse toets
IMS	standaardisatie-organisatie voor open standaarden
ITTA	Kennisinstituut voor Taalontwikkeling Amsterdam
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
NOB	Stichting Nederlands onderwijs in het buitenland
Nt2	Nederlands als tweede taal
OCW	(ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
po	primair onderwijs
QTI	Question and Test Interoperability, open standaard bij bouw Facet
SLO	Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling
UAF	University Assistance Fund
vmbo bb	basisberoepsgerichte leerweg
vmbo kb	kaderberoepsgerichte leerweg
vmbo gl	gemengde leerweg
vmbo tl	theoretische leerweg
vo	voortgezet onderwijs
vso	voortgezet speciaal onderwijs
ZBO	zelfstandig bestuursorgaan

Financiële en personele jaarrapportage 2015

Financiële en personele jaarrapportage 2015

Stabiliteit in het onderwijs is een veelgehoorde wens, dat is bij het CvTE niet anders. In financieel opzicht is ook sprake van stabiliteit. De verschillen ten opzichte van 2014 zijn over hele linie klein.

Begroting 2015 versus realisatie 2015

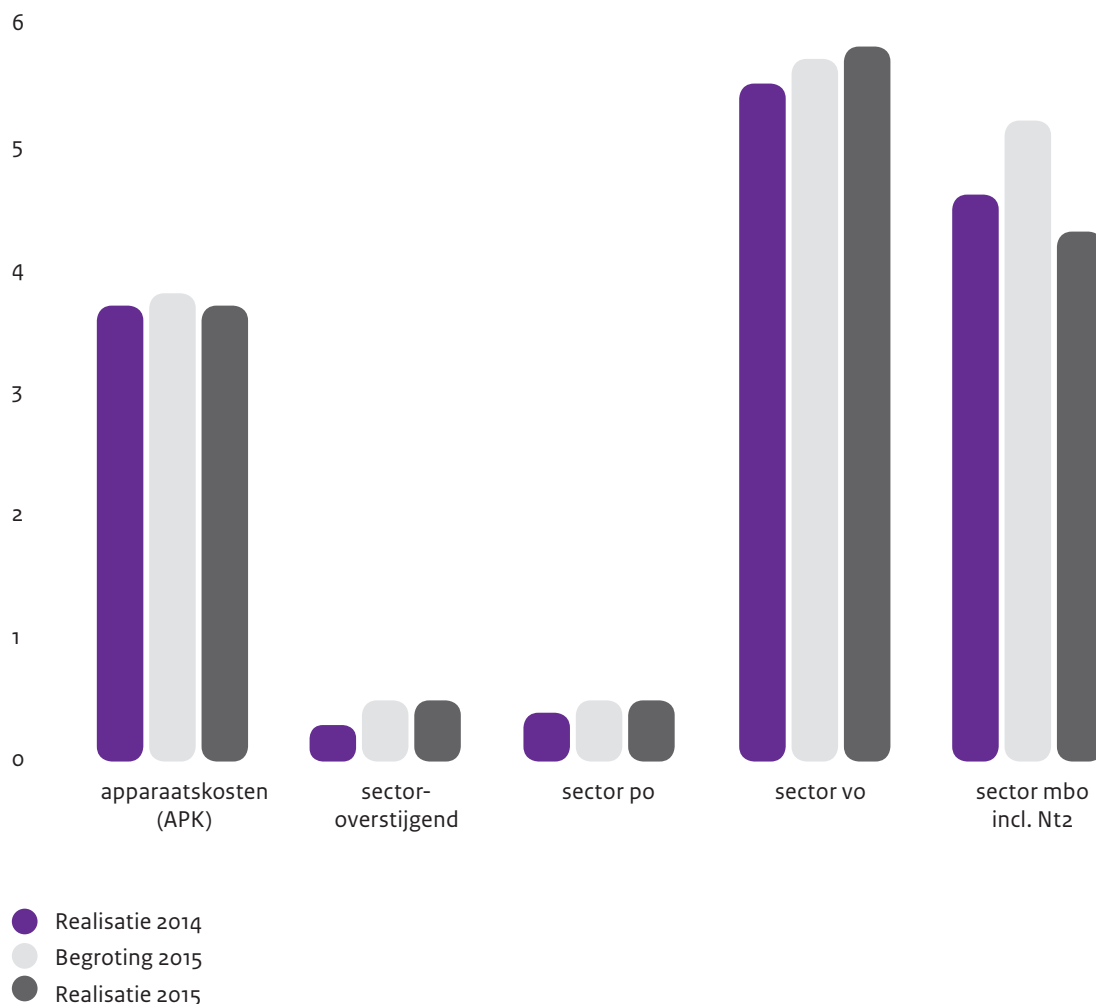
Van het toegekende jaarbudget van 15,6 miljoen euro (in 2014 15,7) is 14,7 miljoen (in 2014 14,5) uitgegeven. Verdeeld naar de hoofdonderdelen van het budget komt de uitputting van het APK-budget uit op 97% (in 2014 98%) en de reguliere activiteiten die uit het programmageld bekostigd worden, op 91% (in 2014 94%). Van de toegekende projecten is uiteindelijk 104% (in 2014 70%) uitgegeven.

De drie onderdelen bij elkaar opgeteld geven een gerealiseerde budgetuitputting op jaarbasis van 94% (in 2014 92%). In geld uitgedrukt een plus van € 901.000 (in 2014 1,26 miljoen).

Uitgesplitst naar de sectoren met een korte verklaring van de overschotten en tekorten:

- € 101.000 (2014 € 80.000) overschot bij APK, gesplitst naar personeel € 4.000 en materieel € 97.000
- € 38.000 tekort (2014 € 275.000 overschot) bij sectoroverstijgend, door de bijdrage van € 50.000 aan het examenloket bij DUO
- € 27.000 (2014 € 70.000) overschot bij de sector po, door een lichte onderschrijding op de meeste posten
- € 93.000 (2014 € 50.000) tekort bij de sector vo, door stijging van het uurtarief van de vaststellingscommissies
- € 904.000 (2014 € 885.000) overschot bij de sector mbo, vooral door de daling van het aantal kandidaten staatsexamens Nt2

College voor Toetsen en Examens: financiën 2014 en 2015, bedragen in miljoen €

Personeel

Personele bezetting

In 2015 is het personeelsbestand van het CvTE van 29,4 gegroeid naar 31,1 fte. De groei met 1,7 fte betreft twee nieuwe medewerkers. Op 31 december 2015 is 2,6 fte tijdelijk en 28,5 fte vast (31,1 fte in totaal). Dit zijn 33 medewerkers; daarnaast is er één stagiair en één trainee. De bbl-stagiair voor 0,9 fte drukt op de loonkosten, de trainee wordt bekostigd uit een centraal OCW-budget. Het vertrek van één medewerker eind 2015 wordt in administratieve zin in 2016 verwerkt.

Externe inhuur

Naast de hiervoor genoemde medewerkers die een aanstelling hebben bij het Rijk, zijn er door- gaans een tiental externe medewerkers actief. Zo zijn er uitzendkrachten en ingehuurd project- medewerkers. Hoewel het CvTE het standpunt onderschrijft dat structurele taken uitgevoerd moeten worden door personeel dat is aangesteld op vaste formatie, is dit soms niet te realiseren.

Medio 2015 is met OCW het totale bestand aan 'externen' doorgelicht. Dit resulteerde in de overgang van zes medewerkers van het projectgeldbudget naar het APK-budget. Zij zijn per 1 januari 2016 aangesteld.

Persoonlijke ontwikkeling

In 2014 werd totaal € 49.498 op scholingskosten geboekt. Dit totaal is opgebouwd uit individuele en collectieve scholingsactiviteiten voor de gehele organisatie. Daarnaast worden regelmatig cursussen gevolgd die niet ten laste van het CvTE-scholingsbudget komen, maar uit het centrale OCW-budget gefinancierd worden.

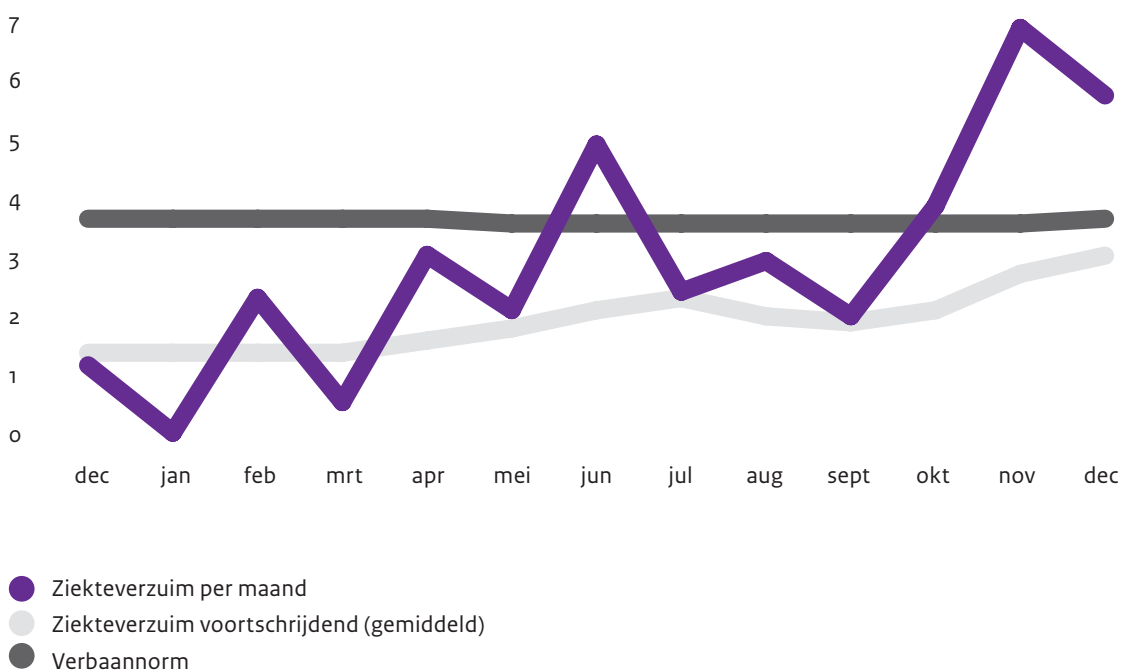
Mobiliteit

Het bureau CvTE kenmerkt zich door een relatief geringe mobiliteit. In de functioneringsgesprekken wordt aandacht besteed aan loopbaanontwikkeling en mobiliteit. Daaruit blijkt dat de kleinschaligheid van het CvTE, de specifieke taken en de locatie in Utrecht als aantrekkelijk worden ervaren. De uitstroom van aangesteld personeel betreft dan ook vooral pensionering en afloop van tijdelijke contracten.

Ziekteverzuim

Het CvTE mocht zich tot 2015 gelukkig prijzen met een laag ziekteverzuim, maar daar is in 2015 verandering in gekomen, zoals blijkt uit onderstaande tabel. Het voortschrijdend gemiddelde is 3,2% (2014 1,7%) en nadert de 3,8% (verbaannorm). Eind 2015 zijn er twee collega's langdurig ziek. Beide situaties zijn niet werkgerelateerd. De voortschrijdende verzuimfrequentie is met 1,09 nauwelijks hoger dan in 2014 (1,06). Deze blijft fors lager dan de norm van 1,50 zoals blijkt uit de onderstaande tabel.

Ziekteverzuim

Financiële rapportage 2015

begrotingspost	realisatie 2014	begroting 2015	realisatie 2015	uitputting %
apparaatskosten bureau CvTE				
directe loonkosten OCW	2.314.469	2.588.000	2.471.899	96%
uitzendkrachten en indirecte personele kosten	665.891	296.000	408.441	138%
personeel bureau CvTE	2.980.360	2.884.000	2.880.340	100%
organisatie en huisvesting bureau CvTE	691.458	877.000	779.716	89%
totaal apparaatskosten bureau CvTE	3.671.818	3.761.000	3.660.056	97%
sectoroverstijgend				
collegekosten	58.203	86.000	45.269	53%
project examenlijn CE-vo, rekenen vo/mbo, CE mbo	13.656	-	48.048	
projecten rekentoets vo en mbo	219.222	407.006	307.518	76%
project CvTE kosten rond Facet	18.650	-	130.145	
projecten referentiesets	11.545	-	-	
totaal sectoroverstijgend	321.275	493.006	530.980	108%
sector primair onderwijs				
implementatie en uitvoering Centrale Eindtoets	256.070	210.000	150.112	71%
verkenning en PvA adaptieve Centrale Eindtoets	172.853	291.000	335.448	115%
projecten ankersets taalverzorging en rekenen	6.265	17.550	5.678	32%
totaal sector primair onderwijs	435.188	518.550	491.238	95%
sector voortgezet onderwijs				
syllabuscommissies CE-vo	303.187	229.427	168.415	73%
vaststellingscommissies CE-vo	3.390.154	3.524.739	3.842.122	109%
taal & rekenen vo	150.993	197.880	137.448	69%
overige activiteiten CE-vo, T&R vo, Stex vo	579.030	305.000	424.732	139%
project Caribisch deel van het Koninkrijk	289.368	199.400	168.520	85%
project vernieuwing h/v en vmbo	-	80.000	85.744	107%
project diagnostische tussentijdse toets	723.645	1.133.500	936.154	83%
project taalgebruik vmbo-examens	29.088	-	-	
totaal sector voortgezet onderwijs	5.465.465	5.669.946	5.763.135	102%
sector mbo inclusief Nt2				
luisteren en spreken Nt2	1.968.311	2.323.330	1.717.727	74%
lezen en schrijven Nt2	1.682.425	1.887.999	1.536.873	81%
commissie en steunpunt Nt2	191.142	209.946	226.138	108%
taal & rekenen mbo	720.911	749.152	754.578	101%
project Nt2 naar Facet	-	-	31.070	
totaal sector mbo inclusief Nt2	4.562.790	5.170.427	4.266.386	83%
totaal budget CvTE	14.456.536	15.612.929	14.711.795	94%
uitgesplitst naar APK, programma- en projectgelden				
totaal apparaatskosten bureau CvTE	3.671.818	3.761.000	3.660.056	97%
totaal reguliere activiteiten programmageld	8.917.096	9.591.745	8.695.178	91%
totaal projectgelden	1.867.622	2.260.184	2.356.561	104%
totaal budget CvTE	14.456.536	15.612.929	14.711.795	94%

Colofon

Redactie: College voor Toetsen en Examens

Opmaak: en-publique.nl

Fotografie: Marijke Volkers (cover), Christiaan Krouwels (portret voorzitter)

Druk: Xerox/OBT

Maart 2016

